KOSKA MAAILMA EI OLE VALMIS

kehitys utveckling

MAALISKUU 1.2019

KOTI ON TURVATON TYÖPAIKKA

Mosambikissa kotiapulaiset hakevat suojaa ammattiliitosta – myös lastensa parhaaksi.

ULKOMINISTERIÖ_UTRIKESMINISTERIET

AFRIKKA-POLITIIKAN PUHEET JA TEOT | UGANDA YRITTÄÄ | WIDERIN JOHTOON KUNAL SEN

KUVA EEVA ANUNDI

Ugdandassa talous kääntyi kasvuun pitkän itsevaltiuden jäljiltä 1980-luvun lopussa. YK:n Wider-instituutin uusi johtaja **Kunal Sen** toppuuttelee demokraattisia uudistuksia kehitysmaissa ennen kuin niiden talous on saatu kasvu-uralle.

36

SIVUN 2 ISO KUVA SOFI LUNDIN, KANNEN KUVA MEERI KOUTANIEMI

_ SISÄLTÖ

4 MAAILMAN MAKASIINI KEHITYSLEHTI.FI/PASVENSKA
EU ja Afrikka neuvottelevat tulevista suhteistaan.

11 PÄÄKIRJOITUS

12 KEHITYSYHTEISTYÖ TUO TUNTEET PINTAAN
Yliopistotutkimus selvittää kehitysyhteistyön mieltä ja mielettömyyttä.

15 UGANDA YRITTÄÄ KEHITYSLEHTI.FI/PASVENSKA
Useampi kuin joka neljäs ugandalainen omistaa tai osaomistaa yrityksen. Moni päätyy pienyrittäjäksi, kun palkkatyö ei elätä. Kuvassa ravintola Kisugussa pääkaupungin Kampalan liepeillä.

20 POHJOISMAISTA PELINRAKENNUSTA KEHITYSLEHTI.FI/PASVENSKA
Afrikka harppoo eteenpäin mutta ei pärjää globaalissa valtapelissä. Pohjolalla olisi tarjota mantereelle hyvän elämän peruspalikoita, kirjoittaa **Iina Soiri**.

21 14.4. – JA SIITÄ ETEENPÄIN
Kansanedustajat ja tutkijat hahmottavat eduskuntavaalien jälkeistä kehityspolitiikkaa.

26 KOTIAPULAISTEN MITTA TÄYTTYI MOSAMBIKISSA

36 TALOUS ENSIN JA SITTEN DEMOKRATIAA KEHITYSLEHTI.FI/PASVENSKA
Kunal Sen aloitti Wider-instituutin johdossa.

40 AFRIKKA HYÖTYY TALOUDELLISESTA YHDENTYMISESTÄ
Célestin Monga tarjoaa viisi vinkkiä mantereen vaurastumiseen.

42 VANHA RESEPTI EI TEPSI PAKKOMUUTTOON KEHITYSLEHTI.FI/PASVENSKA
Humanitaarinen apu tulee nivoa nykyistä johdonmukaisemmin Suomen kehityspolitiikkaan, tuore raportti linjaa.

44 VAPAALLA
Kenialainen tyyli-ikoni muuttaa mielikuvaa kotislummistaan Kiberasta.

48 SUOMI TEKEE
Ukrainan peruskoulu uudistuu.

50 TULIAISET
Tomi Lounio oppi Etiopiassa, että vastustajat ja epäilijät saa puolelleen itsevarmuudella.

51 SARJAKUVA

Aika ottaa *arvoista* kiinni

Nuoret afrikkalaiset toivovat hyvää hallintoa ja perusoikeuksia, jotka ovat myös Euroopan unionin perusarvoja. Pitääkö se niistä kiinni, kun nyt neuvotellaan EU:n ja Afrikan tulevista suhteista?

LK/AFP /FEDERICO SCOPPA

Siirtolaiset odottivat pääsyä Euroopan unionin alueelle Maltan edustalla viime tammikuussa.

VUONNA 2016 Nigeriassa käynnistyi *Not too young to run* -kampanja, jonka viesti oli: Jos on riittävän vanha äänestämään, on riittävän vanha myös asettumaan ehdolle. Kampanja tuotti tulosta, ja viime vuonna vaalikelpoisuuden ikärajaa alennettiin kautta linjan.

Siihen asti monien poliittisten tehtävien alaikäraja oli 30 vuotta.

Kampanja laajeni Nigeriasta maailmalle, ja nyt sitä tukevat muiden muassa YK:n kehitysohjelma UNDP ja ihmisoikeusvaltuutetun toimisto.

Nigerialaisten vaalikelpoisuuskampanja kertoo siitä, että Afrikan maissa kasvaa nuoria sukupolvia, jotka ovat kyllästyneet heikkoon hallintoon, korruptioon ja oikeuksiensa polkemiseen, sanoo politiikka-asiantuntija **Amanda Bisong** European Centre for Development Policy Management -ajatushautomosta.

Nyt nuoret haluavat parempaa: hyvän hallinnon ja perusoikeuksien lisäksi terveydenhoitoa ja koulutusta, johon kaikilla on varaa. Ne ovat juuri niitä arvoja ja palveluita, joita Euroopan unioni on vuosikymmeniä tukenut.

HYVÄ MAINE EI HAIHDU HETKESSÄ

Afrikka on nyt EU:n poliittisella asialistalla korkeammalla kuin kertaakaan viime vuosikymmenien aikana. Euroopan komission puheenjohtaja **Jean-Claude Juncker** on luonnehtinut Afrikkaa Euroopan kaksosmantereeksi.

EU myös neuvottelee parhaillaan Afrikka-suhteidensa tulevaisuudesta Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren alueen (AKT) maaryhmän kanssa. Voimassa oleva Cotonoun sopimus umpeutuu ensi vuonna.

EU sanoo tavoittelevansa Afrikan kanssa tasaveroista kumppanuutta, jossa osapuolet kunnioittavat yhteisiä arvoja ja pyrkivät yhteisiin päämääriin. EU:n mukaan niitä ovat vakaus, muuttoliikkeiden hallinta, demokratia ja hyvä hallinto sekä talouskehitys ja ilmastonmuutoksen torjunta.

”EU:lla on järjestelmiä ja mekanismeja, joilla on vuosikausia juurrutettu jäsenmaihin esimerkiksi ihmisoikeuksien kunnioitusta. Vaikka EU:lla on nyt sisäisiä ongelmia, tämä perinne ja maine eivät haihdu ilmaan hetkessä”, Amanda Bisong sanoo.

"PELKKÄ PUHE TASAVEROISESTA KUMPPANUUDESTA EI RIITÄ, JOS POLITIIKKAA EI MUOTOILLA YHDESSÄ AFRIKAN MAIDEN KANSSA."

Hänen mielestään EU:n pitäisi aiempaa rohkeammin pitää kiinni arvopohjastaan ja hahmotella Afrikan maiden kanssa niille sopivia järjestelmiä. Ne tarvitsevat mekanismeja, jotka takaavat ihmisoikeuksien kunnioittamisen mutta myös nykyistä tasaisemman tulonjaon yhteiskunnissa.

JAKOLINJAT VAIKEUTTAVAT NEUVOTTELUITA

Cotonoun sopimuksen jälkeisissä neuvotteluissa on kuitenkin muutamia asiakohtia, jotka jakavat osapuolia niin Euroopassa kuin Afrikassa.

Ensimmäinen on Britannian EU-ero eli brexit. Monet Afrikan maat sorvaavat EU-neuvottelujen rinnalla erillistä kauppasopimusta Britannian kanssa. Ne pelkäävät menettävänsä etujaan ja yrittävät varmistaa Britannialta mahdollisimman suotuisan kohtelun brexitin jälkeen.

Toiseksi osa Afrikan unionin (AU) jäsenvaltioista olisi halunnut neuvotella suoraan EU:n kanssa eikä siirtomaa-ajalta periytyvän AKT-ryhmän välityksellä. Kaikki valtiot eivät tähän suostuneet, koska ne eivät halunneet menettää neuvotteluvaltaansa AU:n rakenteille.

Kuviota mutkistaa se, että Pohjois-Afrikan valtiot eivät kuulu AKT-ryhmään. Sitä vastoin ne ovat osa EU:n naapuruuspolitiikkaa, ja monilla niistä on EU:n ja sen jäsenmaiden kanssa etenkin muuttoliikettä koskevia erityissopimuksia.

Kolmas ongelma on muuttoliike, joka on yksi Cotonoun sopimuksen jatkoneuvottelujen asiakokonaisuuksista. Afrikan valtiot toivoivat neuvottelujen pohjaksi viime joulukuussa hyväksyttyä YK:n globaalia siirtolaissopimusta, mutta tämä ei sopinut EU:lle. Osa EU:n jäsenvaltioista vastusti sopimusta, joka luo yhteisiä suuntaviivoja kansainvälisen siirtolaisuuden hallitsemiseksi. Se ei ole kuitenkaan oikeudellisesti sitova.

Afrikan valtiot hyväksyivät viime vuonna myös mantereenlaajuisen vapaakauppasopimuksen, jota parhaillaan ratifioidaan. Tavoite on, että 55 valtion alueella myös ihmiset voivat liikkua vapaasti. Se olisi ristiriidassa EU-yhteistyön kanssa: EU haluaa vahvistaa Afrikan maiden välistä rajavalvontaa, kun ne itse taas pyrkivät avaamaan rajojaan ja helpottamaan mantereella ihmisten liikkumista maasta toiseen.

Nykytilanteessa EU:n kannattaisi pysyä sanojensa mittaisena, Amanda Bisong sanoo.

”Pelkkä puhe tasaveroisesta kumppanuudesta ei riitä, jos eri alojen politiikkaa ei muotoilla yhdessä Afrikan maiden kanssa.”

Puheiden ja tekojen on oltava linjassa keskenään.

”Epäjohdonmukaisuus on riski myös EU:lle itselleen”, Bisong sanoo.

ANNA-KAISA HILTUNEN

Kirjoittaja on Ulkopolitiikka-lehden toimitussihteeri, joka työskentelee vaihtovirkamiehenä ulkoministeriön suunnittelu- ja tutkimusyksikössä.

KEHITYSLEHTI.FI/PASVENSKA

COTONOUN JÄLKEEN

- Cotonoun sopimus on säännellyt Euroopan unionin ja 79 Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren alueen (AKT) maan suhteita vuodesta 2000.
- Sopimuskausi jatkuu vuoteen 2020, jota ennen uuden sopimuksen on määrä valmistua. Tuleva sopimuskausi on 20 vuotta.
- Neuvotteluja käydään maaryhmittäin. AKT-maiden puolesta neuvotteluja johtaa Togon ulkoministeri **Robert Dussey**.

AASIA

Naiskauppa kasvaa

VUODEN 2018 arvion mukaan 1,36 miljardin asukkaan Intiassa on 37 miljoonaa miestä liikaa ja 1,42 miljardin asukkaan Kiinassa ylijäämämiehiä on 34 miljoonaa.

Naispula ei lisää naisten arvostusta vaan tuottaa uutta kärsimystä.

”Naisista on tullut kauppatavaraa, joka on niin kysyttyä, että ihmiset ovat valmiita väkivaltaan sen vuoksi”, Human Rights Watchin vanhempi tutkija **Heather Barr** sanoo. (IPS)

MUUTTOLIIKKEET

VILJAVALTA MAALTA EI TARVITSE LÄHTEÄ

ILMASTONMUUTOKSEN aiheuttama elinolojen heikkeneminen ajaa 50–200 miljoonaa ihmistä kodeistaan vuoteen 2050 mennessä, Oxfordin yliopiston tutkimus ennustaa.

”Sen sijaan, että aletaan miettiä rajojen sulkemista pakolaisilta, pitää keksiä keinoja lähtöpaineiden hillitsemiseksi”, Maailman luonnonvarainstituutin WRI:n kestävän maankäytön asiantuntija **Chris Reij** muistuttaa.

YK laskee, että jos kunnostettaisiin 12 prosenttia viljavuutensa menettäneistä maatalousmaista maailmassa, se riittäisi lisäämään pienviljelijöiden tuloja yli 30 miljardia euroa vuodessa.

Aavikoitumisen vastainen YK-järjestö UNCCD aikoo kunnostaa kymmenen miljoonaa hehtaaria Afrikan pahiten heikentyneitä maita ja luoda samalla nuorille kaksi miljoonaa kestävää työpaikkaa. (IPS)

MAAILMANPANKKI

VANHA DIILI PITÄÄ

Yli 70 vuotta sitten tehty kirjoittamaton sopimus Maailmanpankki-ryhmän johtajapaikoista pätee edelleen.

MAAILMANPANKKI saa lähiaikoina uuden pääjohtajan, kun virkansa ennenaikaisesti jättäneelle **Jim Yong Kimille** nimitetään seuraaja.

Uuden keulahahmon nimi ei ollut vielä tiedossa *Kehitys-Utveckling*-lehden mennessä painoon.

Lähes varmaa kuitenkin on, että myös seuraavat viisi vuotta pankkia johtaa Yhdysvaltain kansalainen. Presidentti **Donald Trump** on esittänyt virkaan **David Malpassia**, joka toimii kansainvälisten asioiden alivaltiosihteerinä maan valtiovarainministeriössä.

Järjestelyn takaa Maailmanpankki-ryhmän perustamisesta lähtien vaalittu kirjoittamaton sopimus, jonka mukaan Maailmanpankin pääjohtaja tulee Yhdysvalloista ja Kansainvälisen valuuttarahaston IMF:n johtaja läntisestä Euroopasta.

"Syy järjestelyyn on se, että Yhdysvallat ja Eurooppa ovat olleet alusta lähtien Maailmanpankki-ryhmän ja IMF:n suurimmat rahoittajat", valtiovarainministeriön finanssineuvos **Pekka Morén** sanoo.

Viime aikoina etenkin monet kehitysmaat ovat kyseenalaistaneet yli 70 vuotta jatkuneen perinteen. Vuonna 2012 ensimmäiselle virkakaudelleen valittu Kim sai jo kaksi vastaehdokasta – Nigeriasta ja Kolumbiasta.

Maailmanpankin pääjohtajan valitsee yksinkertaisella enemmistöllä pankin johtokunta, jossa on 25 jäsentä. Pohjoismailla ja Baltian mailla on johtokunnassa yksi yhteinen edustaja. Tällä hetkellä hän on **Susan Ulbæk** Tanskasta.

Henkilövalintoja lukuun ottamatta Maailmanpankki-ryhmän instituutioiden päätökset perustuvat jäsenmaiden äänimääriin, jotka taas pohjaavat rahoitusosuuksiin. Esimerkiksi Maailmanpankkia eniten pääomittaneella Yhdysvalloilla on lähes 16 prosenttia äänistä, kun taas vaikkapa Afganistan saa tyytyä 0,05 prosentin äänivaltaan. Suomen ääniosuus on 0,5 prosenttia.

Kehittyvien maiden ääniosuutta on viime vuosina lisätty muutamalla prosenttiyksiköllä, kun muun muassa Kiina on kasvattanut Maailmanpankki-laitosten rahoitusta. Kaksi kolmasosaa äänistä on kuitenkin edelleen korkean tulotason mailla.

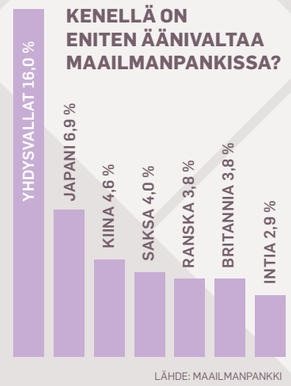

MATTI REMES

Kirjoittaja on vapaa toimittaja.

LENTOMATKAILU

PÄÄSTÖHYVITYKSILLÄ EKOLIESIÄ MOSAMBIKIIN

CARBONSINK

Italialainen Carbonsink valmistaa tehokkaita liesiä, joiden käyttö säästää polttopuuta Mosambikissa.

FINNAIRIN asiakkaat ovat voineet vuoden alusta lähtien hyvittää lentonsa hiilidioksidipäästöjä tukemalla hanketta, jossa mosambikilaisia perheitä kannustetaan hankkimaan tehokkaita liesiä. Ne vähentävät puuhiilen käyttöä ruoanlaitossa, mikä säästää metsiä hakkuilta. Samalla terveydelle haitallisten pienhiukkasten määrä pienenee ilmassa.

"Myös tyttöjen ja naisten kotityöaikaa säästyy, mikä toivottavasti edistää tyttöjen koulunkäyntiä", sanoo Finnairin kestävän kehityksen johtaja **Kati Ihamäki**.

Yhteistyökumppanina hankkeessa on Pohjoismaiden ympäristörahoitusyhtiö NEFCO, jolla on kokemusta ekoliesihankkeista Afrikassa.

"Mosambik valikoitui kohdemaaksi, koska vähiten kehittyneissä maissa näillä hankkeilla on osoitetusti myös myönteisiä sosiaalisia vaikutuksia. Se on meille tärkeää", Ihamäki sanoo.

Kotimaassa päästöhyvitys maksaa euron, Euroopassa kaksi euroa ja mannertenvälisillä edestakaisilla lennoilla kuusi euroa. Hyvitykset ohjataan lyhentämättöminä ekoliesihankkeeseen.

TIINA KIRKAS

BANGLADESH

VAALIVOITOSTA VAIKEUKSIA

BANGLADESHIN hallitseva Awami-liitto ällistytti kaikki kahmimalla 96 prosenttia parlamenttipaikoista viime joulukuun lopun vaaleissa. Rökäletappion kärsinyt oppositio puhuu vaalivilpistä, mutta yleisen käsityksen mukaan reipas talouskasvu ja suotuisa kehitys siivittivät hallituksen voittoon.

Bangladeshin talouskasvu hipoi viime vuonna kahdeksaa prosenttia ja pysynee liki seitsemässä prosentissa tänäkin vuonna. Kasvua vauhdittaa erityisesti vaatteiden vienti. Menestyksen kääntöpuoli on alhainen palkkataso, jota vastaan työntekijät ovat toistuvasti protestoineet.

"On suuri haaste hallitukselle johtaa maata viisi seuraavaa vuotta ilman oppositiota. Terveen kritiikin puuttuessa politiikasta tulee vaikeaa", Brotee-kansalaisjärjestön toiminnanjohtaja **Sharmin Murshid** sanoo. (IPS)

PAKOLAISUUS

Tukea askelista

YK:N pakolaisjärjestö UNHCR on aloittanut uuden solidaarisuuskampanjan tunnuksella Kaksi miljardia kilometriä turvaan.

Osallistujat voivat ilmoittaa järjestön verkkosivuille kävellen, juosten tai pyöräillen taittamansa kilometrit, joita toivotaan kertyvän yhteensä kaksi miljardia. Suoritukselle voi myös hankkia sponsoreita, sillä kampanjalla aiotaan kerätä 13 miljoonaa euroa pakolaisten tueksi. (IPS)

FARID AHMED/IPS

Rohingya-muslimeihin kuuluva Mohammad Faisal pakeni perheensä kanssa vuonna 2017 Myanmarista Bangladeshiin.

AFRIKKA

REILUUTTA MATKAILUUN

ETELÄ-AFRIKAN reilun matkailun järjestö FTTSA on myöntänyt sertifikaattejaan vuodesta 2010, ja mukana on kymmeniä yrityksiä safarien järjestäjistä eri tasoisiin majoitusliikkeisiin.

Reilun matkailun periaatteita voidaan nyt soveltaa suoraan myös Malawissa, Sambiassa, Ugandassa ja Zimbabwessa sekä keskinäisellä sopimuksella Keniassa ja neljässä muussa maassa. FTTSA pyrkii laajenemaan 12:een Afrikan valtioon vuoden kuluessa. (IPS)

YK

SINIBARETIT KEHITYSMAISTA

KEHITYSMAAT valittavat olevansa alidustettuja YK:n johdossa. Ero näkyy myös rauhanturvatoiminnassa. Sinibarettien 14 komentajasta 6 on länsimaalaista.

YK-joukkojen vahvuus on 90 000 henkeä ja suurimmat osanottajat ovat Etiopia, Bangladesh, Ruanda, Intia ja Nepal, jotka kaikki ovat lähettäneet yli 6 000 sotilasta.

Kiinan vahvuus on 2 515 sotilasta, Ranskan 729, Britannian 618, Venäjän 85 ja Yhdysvaltojen 51. (IPS)

GHANA

EROON MUOVIROSKASTA

GHANA pyrkii eroon muoviroskasta, joka täyttää rannat ja kalastajien pyydykset. **Nelson Boatengin** johtama Nelplast Ghana ryhtyi valmistamaan muovista ja hiekasta jalkakäytävien laattoja vuonna 2015.

"Muovilaatta tulee 30 prosenttia sementtistä halvemmaksi. Se ei murru eikä sammaloidu", Boateng kehuu.

Hän ostaa raaka-aineen muovinkerääjiltä noin yhdeksän eurosentin kilohintaan. (IPS)

BURKINA FASO

Kuuden tunnin helpotus

MANTOE PHAKATHI/IPS

Afrikan naisilta voi kulua tuntikausia päivittäiseen vedenhakumatkaan.

YK:N AAVIKOITUMISEN vastainen järjestö UNCCD auttaa Burkina Fasoa muuntamaan 3 000 kylää ekokyliksi, mikä tarkoittaa muiden muassa aurinkosähköllä toimivia helloja ja juoksevaa vettä.

"Se lyhentää naisten työpäivää kuusi tuntia, sillä heiltä kuluu päivässä keskimäärin kolme tuntia ruoanvalmistukseen ja toinen mokoma vedenhakuun", pääsihteeri **Monique Barbut** kertoo. (IPS)

AFRIKAN MAIDEN SUURIMMAT KUMPPANIT TAVARAKAUPASSA
2015, miljardia dollaria

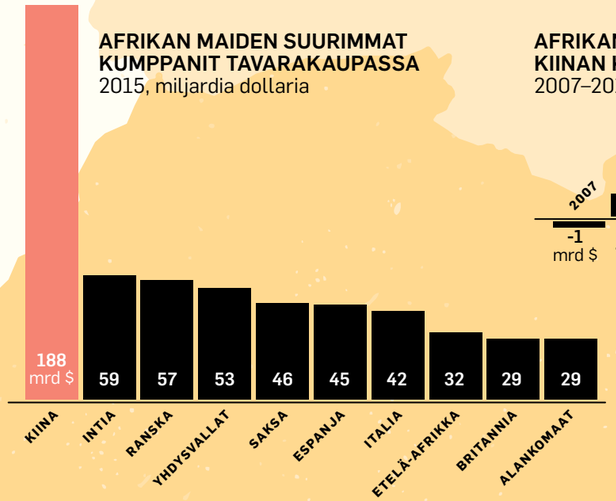

AFRIKAN MAIDEN KAUPPATASE KIINAN KANSSA
2007–2016, miljardia dollaria

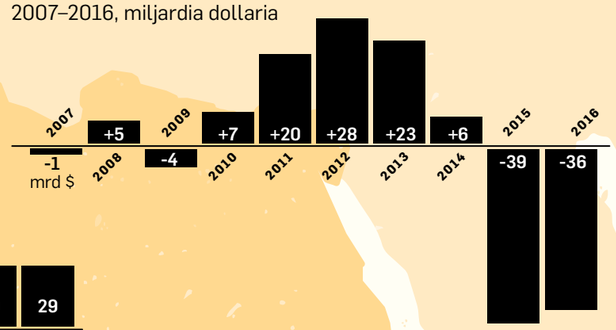

SUORIEN SIJOITUSTEN MÄÄRÄ AFRIKKAAN 2014, miljardia dollaria

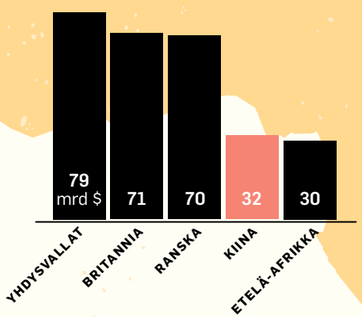

SUORIEN SIJOITUSTEN KASVU AFRIKASSA 2010–2014, prosenttia

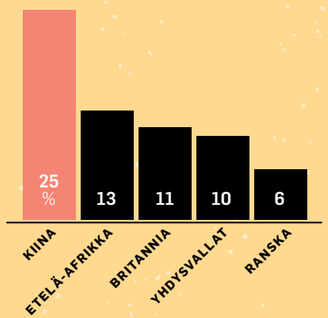

KEHITYSAVUN MÄÄRÄ AFRIKKAAN
2015, miljardia dollaria

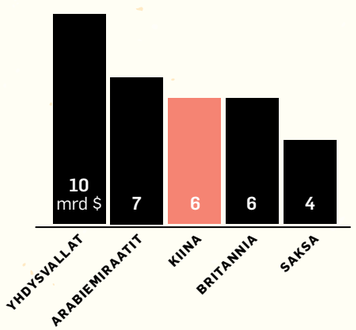

INFRASTRUKTUURIHANKKEIDEN RAHOITUS AFRIKASSA 2015, miljardia dollaria

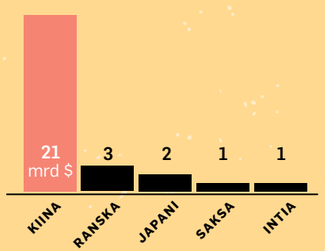

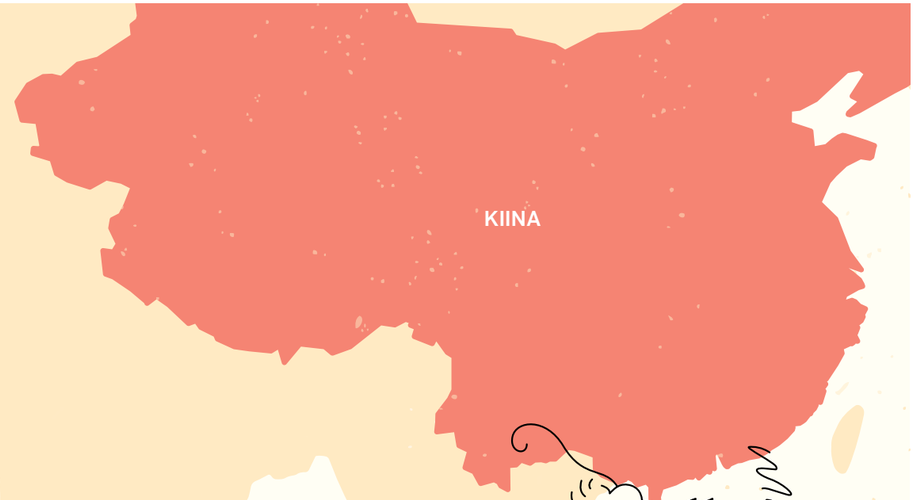

TEKSTI MATTI REMES **GRAFIIKKA** JUHO HIILIVIRTA

Lohikäärmeet JA LEIJONAT

Afrikassa toimii jo arviolta 10 000 kiinalaista yritystä. Niiden ote maanosan taloudesta on oletettua tiiviimpi.

Kiinasta on tullut Afrikan ylivoimaisesti suurin kauppakumppani, mutta maanosassa toimivien kiinalaisten yritysten toiminnasta tiedetään varsin vähän.

Tietoaukkoa paikkaa yhdysvaltalaisen konsulttiyhtiön McKinsey & Companyn laaja raportti *Dance of the lions and dragons*. Sitä varten haastateltiin toissa vuonna yli tuhatta kiinalaista yritysjohtajaa ja runsasta sataa Afrikan maiden taloudessa ja hallinnossa vaikuttavaa johtajaa.

Raportti vahvistaa käsitystä, jonka mukaan iso osa Kiinasta tulevien yritysten ja kehitysrahoituksen hankkeista painottuu teihin, satamiin, tietoliikenneyhteyksiin ja energiantuotantoon.

Kiinalaiset yritykset ovat kahmineet lähes puolet rakennushankkeista, joista Afrikan maat ovat järjestäneet kansainvälisen tarjouskilpailun.

Kiina on myös ylivoimaisesti suurin infrastruktuurihankkeiden rahoittaja Afrikassa. Hankkeet keskittyvät kohteisiin, joissa tavalla tai toisella hyödynnetään luonnonvaroja. Kiinan myöntämät luotot maksetaan takaisin mineraaleina, puutavarana ja maataloustuotteina.

Isoja hankkeita hallitsevat Kiinan valtionyhtiöt. Vähemmälle huomiolle ovat jääneet Afrikkaan asettuneet pienemmät kiinalaisyritykset, jotka tuonnin ohella valmistavat tuotteita myös paikan päällä ja tarjoavat erilaisia palveluja sikäläisille markkinoille.

McKinsey arvioi, että Afrikassa toimii jo yli 10 000 kiinalaista yritystä. 90 prosenttia niistä on yksityisiä.

KIINALAISYRITYKSIÄ on arvosteltu siitä, että esimerkiksi tiehankkeissa työnjohto ja iso osa työvoimastakin tulevat Kiinasta. McKinseyn läpikäymissä kiinalaisyrityksissä 89 prosenttia työntekijöistä oli kuitenkin afrikkalaisia. Koko maanosaan suhteutettuna se tarkoittaa miljoonia työpaikkoja.

McKinsey korostaa kiinalaisyritysten myönteisiä vaikutuksia Afrikassa. Ne tuovat pääomia, osaamista ja yrittäjähenkeä, joita tarvitaan kiihdyttämään maanosan talouskasvua.

Kiinan taloudellisen ja poliittisen vaikutusvallan kasvun kielteiset vaikutukset sitä vastoin sivuutetaan raportissa lähes kokonaan. Raportti nostaa esille luonnonvarojen talteenotosta aiheutuvat ympäristöongelmat ja työntekijöiden oikeuksien polkemisen, mutta McKinsey ei näe näitä ongelmia eikä riippuvuussuhteen kasvua ylitsepääsemättöminä esteinä kiinalaisyritysten kasvulle Afrikassa.

Raportin maalaama näkymä on huima. Kiinalaisyritysten kokonaistulot Afrikassa ovat tällä hetkellä arviolta 180 miljardia Yhdysvaltain dollaria. Vuonna 2025 luku voi kasvaa jo 250–440 miljardiin.

Kirjoittaja on vapaa toimittaja.

LÄHDE: Dance of the lions and dragons: How are Africa and China engaging, and how will the partnership evolve? McKinsey & Company, 2017.

HAASTATTELU

TEKSTI ESA SALMINEN
KUVA NIKKE PUSKALA

Laboratorio tekee hyvää

Aalto-yliopiston yhteyteen Espooseen avattiin joulukuussa YK:n innovaatio- ja teknologialaboratorio UNTIL. Sen suojissa aletaan ratkoa ihmiskunnan ongelmia, mutta vastuullisesti, sanoo YK:n tieto- ja viestintäteknologiasta vastaava apulaispääsihteeri **Atefeh Riazi**.

ATEFEH RIAZI

IKÄ: 58

KOULUTUS: Sähköinsinööri Stony Brook -yliopistosta New Yorkista

TYÖ: YK:n tieto- ja viestintäteknologiasta vastaava apulaispääsihteeri

URA: 16 vuotta julkisen liikenteen palveluksessa, luonut New Yorkin metron matkakorttijärjestelmän. Ennen nykyistä tehtäväänsä New York City Housing Authority -järjestön tietohallintojohtaja ja virkaa tekevä toiminnanjohtaja

MUUTA: 11-vuotiaiden kaksostyttöjen äiti. Harrastaa purjehdusta ja haluaisi purjehtia Helsingin saaristossa.

ATEFEH RIAZI, mikä on UNTIL ja mitä se tekee?
”UNTIL on laboratorio, joka keskittyy rauhaan ja turvallisuuteen, koulutukseen, terveyteen ja kiertotalouteen. Tutkimme ja kehitämme tuotteita, jotka ratkaisevat näihin kysymyksiin liittyviä ongelmia. Tavoitteemme on luoda kumppanuuksia yksityisen sektorin, kansalaisjärjestöjen ja hallitusten kanssa.

Suomen laboratorio on pilottihanke, josta saatuja oppeja laajennetaan muihin maihin. Niiden hallitukset päättävät itselleen tärkeimmistä kestävän kehityksen tavoitteista ja innovoinnin kohteista.”

Ovatko köyhyys ja kestävä kehitys vain teknisiä ongelmia, jotka voidaan ratkaista innovaatioilla?
”Yksityinen sektori on hyötynyt huimalla tavalla teknologian edistysaskelista. On myös monia yhteiskunnallisia ongelmia, joita mielestämme voidaan ratkoa teknologialla, innovaatioilla, kumppanuuksilla ja eri toimijoiden yhteistyöllä.

Kestävän kehityksen tavoitteita on 17, ja ne ovat valtavia. Tavoitteita ei saavuteta ilman yhteistyötä eikä yhteiskunnallisia innovaatioita. Myös yksityisen sektorin ja tiedeyhteisön on kiinnostuttava näistä kysymyksistä.”

Antaisitko käytännön esimerkin siitä, miten teknologia lievittää köyhyyttä?
”Lohkoketju on digitaalinen työkalu, jolla voi tehdä sopimuksia ja rahansiirtoja tai varmistaa henkilöllisyyden. Sen avulla lapsille ja etenkin naisille voidaan antaa syntymätodistus, joka heiltä usein puuttuu. Nyt kun puhumme lapsityöstä tai lapsiavioliitoista, emme tiedä, kuinka vanhoja nämä tytöt ovat.

Syntymätodistuksella voi avata myös pankkitilin, mikä lisää naisten taloudellista itsenäisyyttä. Ehkä tytöt eivät silloin siirry työelämään seitsemänvuotiaina tai mene naimisiin yhdeksän vanhoina.

Vastaavia esimerkkejä on ympäristönsuojelussa, koulutuksessa ja terveydenhuollossa. Digitaalinen raha auttaa pakolaisia, jos heille voi antaa ruoan sijasta rahaa.”

”MEIDÄN TULEE KÄYTTÄÄ HYVÄKSEMME TEKNOLOGIAN ARVO JA VOIMA, JOTTA VOIMME RAKENTAA MAAILMAAN HYVÄÄ.”

Kuulostaa ihmeläkkeeltä.
”Toki teknologialla on sivuvaikutuksia, jotka tunnemme nahoissamme. On kyberturvallisuuden riskejä, yksityisyydensuojan loukkauksia, sähkö- ja elektroniikkaromua. Innovaatiot on tehtävä vastuullisesti. Samaan aikaan meidän tulee käyttää hyväksemme teknologian arvo ja voima, jotta voimme rakentaa maailmaan hyvää.”

Kirjoittaja on vapaa toimittaja.

ERJA-OUTI HEINO

LIISA TAKALA

MUSTA-VALKOISIA SÄVYJÄ

ALFONSO CUARÓNIN Oscar-palkitussa elokuvassa Roma päähenkilö on kotiapulainen, nuori misteekkinainen Cleo. 1970-luvun alun Meksikoon sijoittuva mustavalkoinen elokuva kuvaa hienosyisesti perhe-elämää. Keskiluokkaisen perheen ja kotiapulaisten arkea leimaavat syvät hierarkiat ja epätasa-arvo, mutta myös rakkaus ja lojaalius.

Kotityöntekijä on turvaton, ”isäntäväkensä” ystävällisyyden ja sitoutumisen armoilla. Yhteiskunta on kaukana, ja kun se tulee lähelle, sen kosketus on usein väkivaltainen.

Meeri Koutaniemen kuvareportaasi (s. 26) kertoo kotityöntekijöiden elämästä Mosambikin pääkaupungissa Maputossa. Mustavalkoisen Roma-elokuvan tapahtuma-ajasta on kulunut liki 50 vuotta, mutta Koutaniemen tummat kuvat kertovat samanlaisesta asetelmasta, samanlaisesta asemasta.

Cleolle ja muille maailman kotiapulaisille muutto kotikylästä pääkaupunkiin merkitsee askelta elämässä eteenpäin. Hyvinvoinnin suomalta etäisyydeltä ei helposti huomaa, että köyhyydessä on sävyjä: niukan omavaraistalouden jälkeen työtunteja laskematon kotityö tai hikipaja tarkoittavat joka tapauksessa palkkatyötä ja parempaa elämää.

Kun yhteiskunnat eriarvoistuvat, kotona teetetty työ pikemmin lisääntyy kuin vähenee. Kotityö on globaali kasvuala, mutta liian usein sitä luonnehtivat turvattomuus ja riippuvaisuus. Paljon on edelleen ”patronin” varassa.

Meeri Koutaniemen tapaama **Maria Joaquin** hakee vastausta järjestäytymisestä. Oma ammattiliitto antaa ehkä suojaa, kun yhteiskunta ei sitä tee.

KEHITYS-UTVECKLING keskittyy tällä kertaa Afrikkaan, monesta näkökulmasta.

Afrikka on Euroopan unionin poliittisella asialistalla korkeammalla kuin kertaakaan viime vuosikymmenien aikana, todetaan **Anna-Kaisa Hiltusen** avausjutussa.

Väestönkasvu, Afrikan mantereelta puuttuvat työpaikat ja muuttoliikkeen hallinta kehystävät pohdintaa EU:n tulevista Afrikka-suhteista. Vähän niiden varjoon tahtovat jäädä EU:n vuosikymmenien klassikkoteemat: hyvä hallinto, ihmisoikeudet, demokratia.

Politiikka-asiantuntija **Amanda Bisong** kannustaa EU:ta pitämään kiinni arvoistaan: Afrikan maissa kasvavat nyt nuoret sukupolvet, jotka odottavat tulevaisuudeltaan työn ja toimeentulon lisäksi juuri niitä. Kehityspolitiikan klassikoilla on uutta kysyntää.

Samaa mieltä on Pohjoismaisen Afrikka-instituutin johtaja **Iina Soiri**. Kolumnissaan hän kuvaa, miten Afrikka harppoo eteenpäin, mutta ei tahdo silti pärjätä. Millaista tässä ajassa on viisas pohjoismainen Afrikka-politiikka? Soiri suosittelee paluuta hyvän elämän perusasioihin, joihin myös afrikkalaisilla ihmisillä on oikeus.

Taloustieteilijä antaisi puolestaan demokratian ja hyvän hallinnon odottaa, kunnes talous on tolallaan. YK-yliopiston kehitystaloustieteen Wider-instituutin uusi johtaja **Kunal Sen** sanoo, että tärkeintä on saada talous kasvuun – ja sen jälkeen estää kasvun pysähtyminen.

AIKA USEIN KUULEE sanottavan, että suomalaisten Afrikka-kuva on yksipuolinen ja sävytön. Ehkä kyse on pikemmin siitä, että maanosaa katsotaan niin kaukaa, että yksityiskohdat ja sävyt eivät erotu.

Siksi kehityksen isojen teemojen rinnalla on hyvä tarkentaa myös ihmisten arkeen ja odotuksiin. ”Köyhätkin käyvät suihkussa ja pukeutuvat siististi”, huomauttaa kenialainen tyyli-ikoni, joka haluaa muuttaa mielikuvaa kotislummistaan Kiberasta.

Afrikka-näkökulmien kattaus myös ruotsinkielisenä Kehitys-Utveckling-lehden verkkosivuilla osoitteessa kehityslehti.fi

KEHITYS-YHTEISTYÖ TUO TUNTEET PINTAAN

Mielekkäintä on nähdä, kuinka ihmisten olot parantuvat. Kehityksen hitaus taas lannistaa. Oulun yliopiston tutkimushanke tarkastelee kehitysyhteistyötä muistojen etäisyydeltä.

TEKSTI SUSAN VILLA **KUVITUS** ANNA-KAISA JORMANAINEN

Kehitysyhteistyössä kietoutuvat toisiinsa henkilökohtaiset kokemukset vieraassa kulttuurissa ja itse työhön liittyvät onnistumiset ja pettymykset. Ristiriitaiset tunteet olivat vahvasti esillä haastatteluissa", dosentti **Jan Kuhanen** kuvailee.

Kuhanen on mukana *Kehitysyhteistyön mieli ja mielettömyys* -tutkimushankkeessa, jossa kerätään kehitysyhteistyötä eri vuosikymmeninä tehneiden kokemuksia.

"Suomalaisen kehitysyhteistyön historiaa on tutkittu yllättävän vähän sen määrään nähden. 1970-luvulla tutkimuksia tehtiin, mutta tuoreempia on varsin niukasti. Lisäksi työtä ruohonjuuritasolla tehneiden näkökulma on jäänyt lähes kokonaan pimentoon", Kuhanen kertoo.

Hän on itse tutkinut muun muassa hiv/aidsin sosiaalihistoriaa Ugandassa.

Kehitysyhteistyön mieli ja mielettömyys -hankkeen haastatteluissa painottuvat kehitysyhteistyön huippuvuodet 1970- ja 1980-luvulla, jolloin Suomesta lähti paljon asiantuntijoita maailmalle. Valtaosa muistelijoista työskenteli tai työskentelee yhä keskitason asiantuntijatehtävissä.

PARASTA OLI, KUN KEHITYSYHTEISTYÖ TUOTTI KONKREETTISEN MUUTOKSEN TAI NÄKYVÄN LOPPUTULOKSEN.

Dosentti **Markku Hokkasen** johtaman tutkimusryhmän työ jatkuu vielä tämän vuoden loppuun asti, mutta aineistosta on jo saatavilla jonkin verran havaintoja.

KUN TAIMISTA KASVAA METSÄ

Haastateltavien kokemukset vaihtelivat paljon kehitysyhteistyön paikan, hankkeen ja ajankohdankin mukaan, mutta Jan Kuhasen arvion mukaan suurimmaksi osaksi työ oli koettu mielekkäänä.

Myönteisimpinä kokemuksina haastatellut pitivät kohtaamisia paikallisten ihmisten kanssa. Mielekästä työ oli ollut silloin, kun oli saatu huomata paikallisten ihmisten omaksuneen uuden taidon tai tiedon, joka paransi tai helpotti heidän elämäänsä.

"Esimerkiksi Sambiassa suomalaiset olivat opettaneet paikallisille naisille, miten hakea tarjolla olevia sosiaalipalveluita. Itä-Ugandan maaseudulla taas suomalaisten tiedotuskampanjan vuoksi rokotuskattavuus kasvoi ja enää vain harvat lapset sairastuivat tuhkarokkoon", Kuhanen kertoo.

Parhaimmalta työ oli tuntunut siis silloin, kun se oli tuottanut jonkin konkreettisen muutoksen tai näkyvän lopputuloksen. Kuten sen, että Nicaraguassa 1990-luvulla istutetuista puuntaimista oli 2000-luvulle tultaessa kasvanut metsä.

Kehitysyhteistyön kielteisenä piirteenä haastatteluissa nousi esille työn vaikutusten hitaus, joka tuntui välillä lannistavalta. Osa oli myös turhautunut, kun varsinainen työ ei tuottanut toivottuja tuloksia.

"Silloin mielekkyyttä oli haettu auttamalla paikallisia jollain muulla tavalla. Esimerkiksi avustamalla talonrakennusprojektissa tai vastaavassa vapaa-ajalla. Näin oli koettu, että oli voitu auttaa edes muutamia henkilöitä", Kuhanen kertoo.

SYRJÄSEUTU PAITSIOSSA

Haastateltavat pitivät kehitysyhteistyön yhtenä haasteena sitä, että sen näkyvimmät tulokset painottuvat usein kasvukeskuksiin, joissa myös suurin osa kehitysyhteistyön toimijoista työskentelee.

"Monet toimijat eivät mielellään edes mene syvälle maaseudulle, koska siellä on usein hyvin vaikeat olosuhteet työskennellä", Jan Kuhanen sanoo.

”Kampalassa voit nähdä ihan valtavan muutoksen. Kun olin ensimmäisen kerran siellä, niin siellähän ei juurikaan ollut autoja, ja oli vain muutama hassu ravintola. Nythän se on ihan mieletön pääkaupunki, missä on toinen toistaan ihanampia ravintoloita. [...] Siellä on semmoinen positiivinen vire päällä, ja se on dynaaminen paikka. Mutta kun lähdet Kampalasta ulos, niin se on ihan samanlaista kuin silloin vuonna 1989. Siis ei juuri mitään eroa. Se on kyllä aika hurjaa.”

– YK-asiantuntija

Kehitysyhteistyön hankkeiden määrä on kasvanut merkittävästi 1990-luvulta lähtien. Kuhasen mukaan tutkimuksen aineistosta nousi vahvasti esille siihen liittyviä kysymyksiä.

”Kehitystä on vaikea viedä, jos olosuhteet eivät ole sille vastaanottavaisia. Välissä on maan hallinto, jolla ei välttämättä ole kapasiteettia hankkeiden hoitamiseksi. Varsinkin paikallistasolla on pula koulutetusta väestä”, Kuhanen kertoo.

Hänen mielestään monessa kohdemaassa hallintoa ja osaamista pitäisi tukea nykyistä enemmän, jotta kehitysapu voisi tuottaa paremmin tulosta ja maa kehittyisi tasapainoisesti sekä kaupungeissa että syrjäseuduilla.

MAHDOLLISEN JA MAHDOTTOMAN VÄLILLÄ

”...alkuhan on kyllä tosi kaaosta. Valtava määrä asioita pitää omaksua ja koko ajan on ammattitaidon äärirajoilla. [...] Ja sitten ei se mene kuitenkaan niin kuin projektisuunnitelman mukaan, vaan tulee erilaisia esteitä ja lykkäyksiä. Se on jatkuvaa kamppailua siitä, että mitä pitäisi tehdä ja mikä on mahdollista tehdä.”

– ympäristökonsultti

Kehitysyhteistyön alkuaikoina työ ei ollut niin suunnitelmallista kuin nykyisin, ja maailmalle saatettiin lähteä varsin epärealistisin odotuksin. Työ on vuosikymmenien aikana ammattimaistunut, ja hankkeisiin on tarjolla kokeneita ja kielitaitoisia osaajia.

Kehitysyhteistyön suunnittelijat ja toteuttajat ovat eriytyneiden tehtävänkuvien vuoksi usein eri henkilöitä.

”Nykyisin kyse on erittäin pitkälle viedystä hankehallinnosta, jota varten tarvitaan omaa osaamista. Vastuuta on aiempaa enemmän, sillä tuloksiakin vaaditaan enemmän, aikataulut ovat tiukempia ja rahamäärät suurempia”, Jan Kuhanen listaa.

Kehitysmaissa ja kriisialueilla työskentelevät jaetaan usein alan tutkimuksessa kolmeen perustyyppiin: lähetystyöntekijöihin, palkkasotureihin ja kiertolaisiin.

”Lähetystyöntekijät tekevät työtä lähes uskonnollisessa merkityksessä. Palkkasoturit ajattelevat lähinnä työstä saatavaa palkkaa. Kiertolaiset taas jäävät koukkuun auttamistyöhön maailmalla, ja siitä tulee heille elämäntapa”, Kuhanen kuvailee.

Hänen mukaansa haastateltavista löytyi kaikkia näitä piirteitä, ja usein sama henkilö saattoi olla kaikkia tyyppejä eri vaiheessa elämäänsä ja työuraansa.

KEHITYSYHTEISTYÖN MIELI JA MIELETTÖMYYS

- Oulun yliopiston tutkimushanke, jota rahoittaa Koneen Säätiö vuosina 2017–2019.
- Perustuu kehitysyhteistyön ammattilaisilta kerättyihin suullisiin ja kirjallisiin muistoihin 1960-luvulta viime vuosiin.
- Haastatteluihin on osallistunut 30 henkilöä.
- Kirjallisia muistoja on kerätty 275 sivua 19 vastaajalta.
- Kokemukset jakautuvat laajasti kehitysyhteistyön kohteisiin Afrikassa, Etelä-Amerikassa, Aasiassa ja Lähi-idässä.
- Hankkeen yhteistyökumppani on Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

”Löysimme aineistosta myös yhden omanlaisensa tyypin, kokeilijan. Hän on kokemusmielessä mukana yhdessä tai enintään kahdessa hankkeessa, minkä jälkeen jatkaa muihin töihin”, Kuhanen kertoo.

Lähes kaikkien tutkimukseen osallistuneiden käsitys kehitysyhteistyöstä oli muuttunut työn aikana. Mihin suuntaan ajatukset kallistuivat, riippui pitkälti siitä, millaisella asenteella maailmalle oli lähdetty.

”Idealistit pettyivät. Niillä, jotka lähtivät ilman suurempia kuvitelmia maailman parantamisesta, vahvistui kuva siitä, mikä on realistista ja miten asioita kannattaa viedä eteenpäin. Monet jälkimmäisistä jatkavat töitä edelleen”, Kuhanen kertoo. •

Kirjoittaja on vapaa toimittaja.

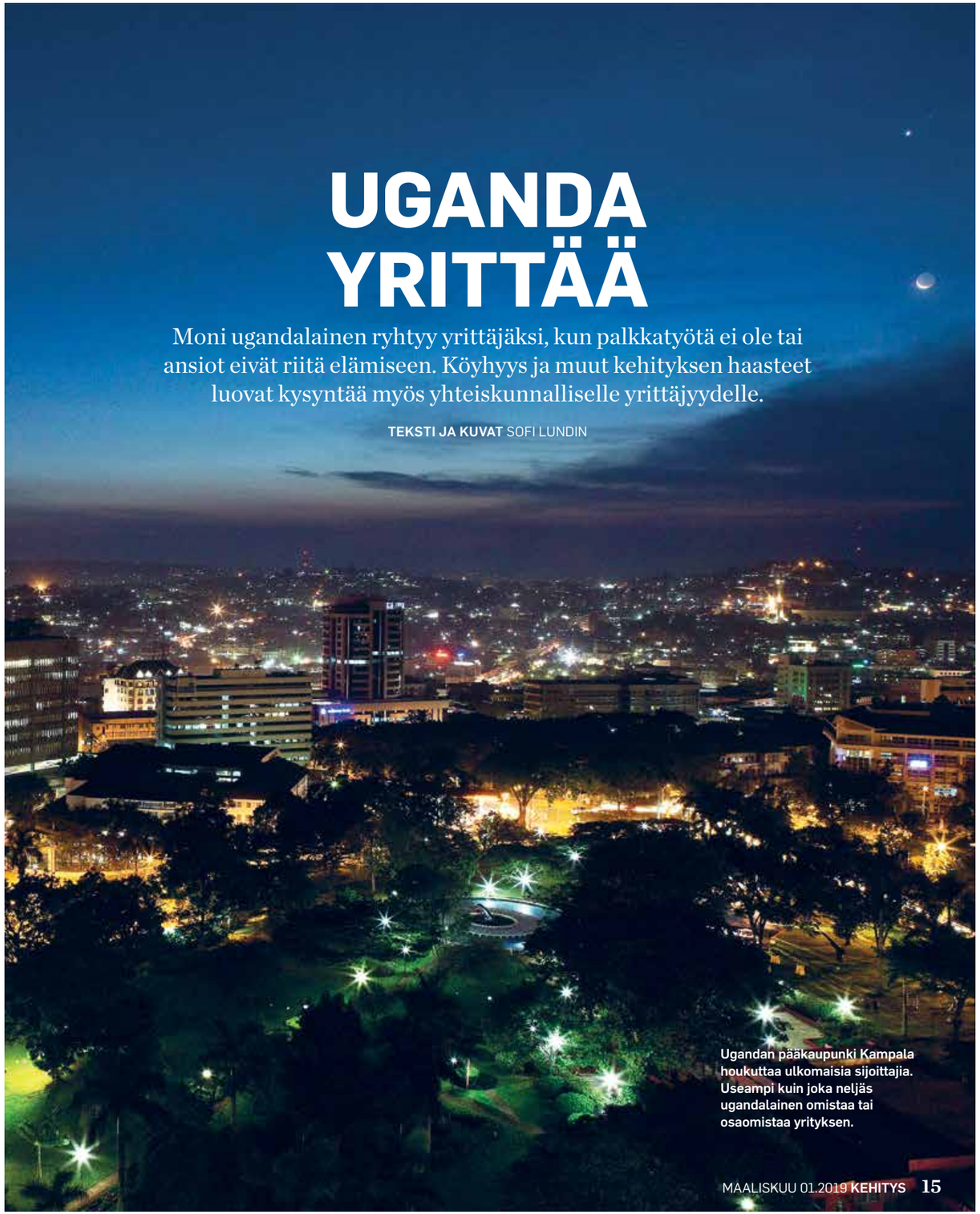

UGANDA YRITTÄÄ

Moni ugandalainen ryhtyy yrittäjäksi, kun palkkatyötä ei ole tai ansiot eivät riitä elämiseen. Köyhyys ja muut kehityksen haasteet luovat kysyntää myös yhteiskunnalliselle yrittäjyydelle.

TEKSTI JA KUVAT SOFI LUNDIN

Ugandan pääkaupunki Kampala houkuttaa ulkomaisia sijoittajia. Useampi kuin joka neljäs ugandalainen omistaa tai osaomistaa yrityksen.

Naboth Demble perusti suutarinliikkeen, kun palkkatyön ansiot eivät riittäneet elämiseen.

Aikaisin aamulla pienellä torilla on tungosta. Lapset koulupuvuissaan puikkelehtivat äitiensä jaloissa, kun nämä kantavat hiililastia koteihinsa. Vanhemmat naiset asettelevat tuoreita vihanneksia myyntipöydille. Läheisellä kauppakadulla nuori mies myy käteiskortteja ravintoloiden ja hiussalonkien vierustalla.

Täällä Kisugussa, kolmen kilometrin päässä Ugandan pääkaupungin Kampalan keskustasta, eletään ahtaasti. Täällä myös lähes kaikilla aikuisilla on oma yritys.

Yksi heistä on **Naboth Demble**, 40, joka omistaa suutarinliikkeen Kisugun kauppakadulla. Aikoinaan hän teki palkkatyötä, mutta tulot eivät riittäneet elämiseen.

Vaihtoehdoksi jäi perustaa oma yritys.

”Olen valmistunut opettajaksi yliopistosta ja suutariksi teknillisestä opistosta, mutta koulutuksesta ei Ugandassa ole hyötyä. Vain valtiolla maksetaan jonkinlaista palkkaa”, hän sanoo.

Yrittäjän uransa Demble aloitti kiillottamalla kenkiä kadulla runsaan 80 euron pääomalla. Ystävät järjestivät asiakkaita, ja pian hänellä oli varaa vuokrata huone.

Nyt Demblellä on kaksi suutarinliikettä ja koulu, jossa hän opastaa nuoria suutarin ammattiin. Toiveena on tarjota heille työtä ja toimeentuloa. Hän haluaa myös kasvaa Ugandan suurimmaksi nahkakenkien valmistajaksi, jolla on asiakkaita naapurimaissa.

Liiketoiminnan laajentumista haittaa pääomapula. Pankit suhtautuvat nihkeästi Demblen kaltaisiin pienyrittäjiin, joista monet toimivat epävirallisella sektorilla.

”Pankkilainan korko on lähes 25 prosenttia, ja lisäksi vaaditaan takuut. Myös monet yksityishenkilöt tarjoavat lainaa, mutta heidän ehtojaan on mahdotonta täyttää”, Demble sanoo.

LIIAN PIENIÄ, LIIAN SUURIA

Ugandassa yrittäjyys on vireää. Useampi kuin joka neljäs ugandalainen aikuinen omistaa tai osaomistaa yrityksen, joka työllistää 4–42 henkilöä. Se oli maailman huippua vuonna 2015 Global Entrepreneurship Monitorin selvityksessä.

PANKKILAINAN KORKO ON LÄHES 25 PROSENTTIA.

Maan hallitus onkin panostanut liike-elämän kehittämiseen monin eri tavoin. Se on solminut kahdenvälisiä kauppasopimuksia useiden maiden kanssa ja houkutellut ulkomaisia sijoittajia rahoittamaan paikallisia yrityksiä.

Ugandan omille yrityksille on myös tarjolla koulutusta ja rahoitusta kohtuullisella korolla.

Valtion yrittäjäpalvelut eivät kuitenkaan tavoita kaikkia Naboth Demblen kaltaisia pienyrittäjiä. He eivät aina tiedä tukimahdollisuuksistaan eivätkä siten osaa niitä hakea. Palvelut ovat myös keskittyneet suurimpiin kaupunkeihin.

Osa pienyrittäjistä jää rahoituskatveeseen: heidän yrityksensä ovat liian pieniä hakeakseen pankkilainaa ja liian suuria saadakseen pienluottoja. Siksi lupaavatkin yritykset jäävät laajentumatta ja onnistuvat työllistämään omistajansa lisäksi enintään pari palkollista.

Torikauppaa Kisugussa Kampalan laitamilla.

Yritysten luomille työpaikoille on kuitenkin kysyntää. Runsaasta 45 miljoonasta ugandalaisesta lähes puolet on alle 15-vuotiaita, ja joka vuosi työmarkkinoille valmistuu 400 000 opiskelijanuorta.

Useimmat heistä päätyvät yrittäjiksi joko siksi, että he eivät löydä työtä tai saavat työstään liian pientä palkkaa, kuten Demble. Monet toimivat epävirallisella sektorilla.

Esimerkiksi Adjumanin alueella Pohjois-Ugandassa neljä viidestä 15–30-vuotiaasta nuoresta on vailla työtä.

”Työttömyys on korkeampaa kuin koskaan, mistä

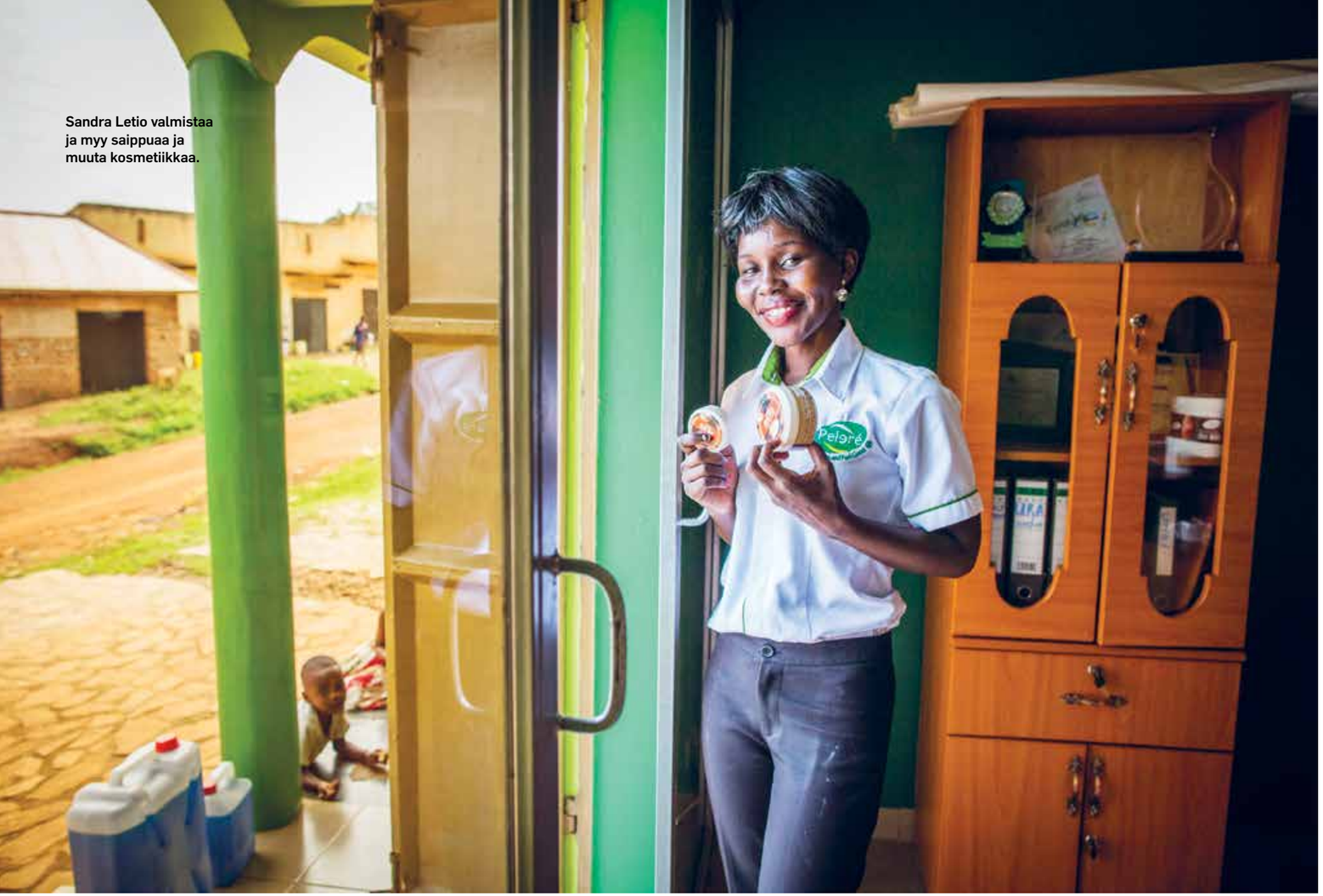

Sandra Letio valmistaa ja myy saippuaa ja muuta kosmetiikkaa.

seuraa suuria yhteiskunnallisia ongelmia. Köyhyys lisääntyy ja siten myös rikollisuus", sanoo Ugandan nuorisoneuvoston puheenjohtaja **Godfrey Obol**.

VOITON LISÄKSI VAIKUTTAVUUTTA

Samaan aikaan Ugandan monet haasteet synnyttävät uudenlaista yritystoimintaa. Enää kaikki yritykset eivät pyri vain taloudelliseen voittoon vaan myös yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen. Ne sijoittavat koulutukseen, terveydenhoitoon, ruokaturvaan ja uusiutuvaan energiaan.

Osa yrityksistä toimii kestävän kehityksen aloilla, osa rahoittaa niiden toimintaa. Osalle riittää, että ne kouluttavat ja työllistävät nuoria, kuten Naboth Demblen suutarinliikkeet.

"Yhteiskunnallisten yritysten määrä on moninkertaistunut viiden viime vuoden aikana. Tarkkoja lukuja ei ole saatavilla, mutta esimerkiksi kerosiinin käyttö on vähentynyt 80 prosentilla. Se tarkoittaa, että yhä useampi kotitalous hyödyntää aurinkoenergiaa", kertoo Entreprise Ugandan johtaja **Charles Ocici**.

YHTEISKUNNALLISTEN YRITYSTEN MÄÄRÄ ON MONINKERTAISTUNUT.

Entreprise Uganda neuvoo pieniä ja keskisuuria yrityksiä yhteistyössä viranomaisten kanssa.

"Maaltamuutto kaupunkeihin lisää painetta ympäristöä kohtaan, ja siksi myös jätteidenkäsittely on kasvava yhteiskunnallisen yrittämisen ala", Ocici sanoo.

Yhteiskunnallisten yrittäjien on muita yrittäjiä vaikeampaa löytää tukea ja rahoitusta toimintansa laajentamiseen. Tukea tarvitaan, sillä ei ole helppoa tehdä samanaikaisesti liikevoittoa ja kestävää kehitystä.

Esimerkiksi Mango Fund -sijoitusrahasto Kampalassa myöntää matalakorkoista lainaa vastaperustetuille yhteiskunnallisille yrityksille, jotka toimivat muiden muassa maataloudessa ja terveydenhoidossa.

UGANDA

- **Väestö 45 miljoonaa**
- **Lapsia naista kohden 5,8**
- **Alle 15-vuotiaiden osuus väestöstä 48 %**
- **Kaupunkilaisten osuus väestöstä 23 %**
- **Köyhyydessä elävien osuus väestöstä 21 %**
- **Talouskasvu 5,3 %**
- **Bruttokansantuote henkeä kohden 586 euroa**

LÄHTEET: YK, Maailmanpankki, Afrikan kehityspankki

Silti tarvitaan lisää toimijoita.

"Hallituksen tulisi järjestää aiheesta kursseja ja tarjota yhteiskunnallisille yrityksille verohelpotuksia", Ocici sanoo.

INTOA, TYÖTÄ, ROHKEUTTA

Yrityksen perustaminen ja menestyminen vaativat muutakin kuin pääomaa, sanoo **Sandra Letio**, 31, joka kahdeksan vuotta sitten perusti oman saippuatehtaan lähes tyhjästä

"Tarvitaan rohkeutta ja hyvä strategia. Ihmiset epäonnistuvat yritystoiminnassaan, koska tuhlaavat rahansa. Ensimmäisinä vuosina jokainen ansaittu sentti on sijoitettava takaisin yritystoimintaan. On myös hankittava tietoa yrittäjyydestä."

Letio valmistui ekonomiksi Makereren yliopistosta Kampalasta mutta etsi turhaan koulutustaan vastaavaa työtä. Lopulta hänen äitinsä kehotti häntä valmistamaan saippuoita ja myymään niitä ystävilleen. Alkupääomaa Letiolla oli runsaat 13 euroa, jolla hän osti valmistuksessa tarvittavat aineet ja välineet.

Aluksi Letion ajatus oli vain ansaita rahaa ja tulla toimeen. Nyt Letion Pelere Group työllistää 15 vakituista ja lukuisia osa-aikaisia työntekijöitä. Samalla hän mahdollistaa toimeentulon tuhannelle viljelijälle Pohjois-Ugandassa, jossa he kasvattavat karitevoissa käytettävän voipuun pähkinöitä.

Pelere Groupin tuotteita myydään kaupoissa ja apteekeissa Ugandan lisäksi lähimaissa Keniassa, Tansaniassa, Sambiassa ja Etelä-Sudanissa. Tavoite on laajentaa tuotevalikoimaa ja siten tarjota lisäansioita paikallisille viljelijöille.

Letio on tänään monen nuoren ugandalaisen esikuva.

"Tarinani todistaa, että aina onnistuminen ei vaadi suuria rahoja. Kun on riittävän paljon intoa, kovaa työtä ja rohkeutta, kuka tahansa voi menestyä ja vaikuttaa", hän sanoo. •

Kirjoittaja on ruotsalainen vapaa toimittaja.
Ruotsin kielestä suomentanut ja toimittanut Tiina Kirkas.

KEHITYSLEHTI.FI/PASVENSKA

SUOMALAINEN SIJOITUSYHTIÖ PIENYRITTÄJIEN TUEKSI

VASTAISUUDESSA ugandalaiset yritykset saavat tukea myös Suomesta. Kirkon Ulkomaanapu (KUA) on tarttunut pienyrittäjien ahdinkoon perustamalla Finnish Church Aid Investments -nimisen sijoitusyhtiön.

Yhtiön kautta myönnetään lainoja pienille ja keskisuurille yrityksille. Toiminnan on tarkoitus alkaa Ugandassa keväällä 2019. FCA Investments viimeistelee ensimmäistä rahastosijoitustaan muiden muassa Euroopan unionin, Kansainvälisen maatalousrahaston IFADin ja ugandalaisen sosiaaliturvarahaston kanssa.

"Ugandan väestö kasvaa nopeasti. Vuonna 2050 maassa ennustetaan olevan yli 100 miljoonaa ihmistä. Ihmiset lähtevät kaupunkeihin, ja kaupungeissa vastuullisten ja kestävien työpaikkojen tarve on entistä suurempi", kertoo FCA Investmentsin toimitusjohtaja **Jukka-Pekka Kärkkäinen**.

"Tuemme yrityksiä, joilla on halua kasvaa kestävästi. KUAlla on Ugandassa 150 työntekijää, ja paikallisten verkostojen ansiosta toiminnan aloittaminen on siellä vaivatonta. Katsomme kuitenkin koko ajan tulevaisuuteen, ja tarkoitus on tehdä ensimmäiset sijoitukset myös Somaliassa vielä tämän vuoden puolella."

FCA Investments on ensimmäinen suomalaisen kansalaisjärjestön perustama vaikuttavuussijoitusrahasto. Suomen valtio on myöntänyt rahastolle 16 miljoonan euron lainan osana kehityspoliittisia finanssisijoituksia.

HEINI LAAKSO

Kirjoittaja on projektiavustaja ulkoministeriön kehitysviestinnän yksikössä.

KOLUMNI _

SÉRGIO SANTIMANO

IINA SOIRI

POHJOISMAISTA PELINRAKENNUSTA

Afrikka harppoo eteenpäin, mutta ei pärjää globaalissa valtapelissä. Mitä tekevät Pohjoismaat? **Iina Soiri** suosittelee tarttumaan legoihin: pohjoismaisen hyvinvoinnin peruspalikat kestävät.

AFRIKKA NOUSEE -hypetys oli kuumimmillaan vuonna 2013, kun aloitin johtajana Pohjoismaisessa Afrikka-instituutissa. *Helsingin Sanomien* yleisönosastolla pohdin silloin ”Kiinan hapanimelää suhdetta” Afrikkaan ja pohjoismaisen solidaarisuuden paluuta. Pohjoismaathan olivat olleet eturintamassa tukemassa vasta itsenäistyneitä Afrikan maita ja vastustamassa apartheidia.

Solidaarisuusaallon sijaan tuli niin sanottu maahanmuuttokriisi, ja oikeistopopulistit pääsivät vaikuttamaan hallituspolitiikkaan Suomessa, Norjassa ja Tanskassa.

Avoimessa Pohjolassa suljettiin rajoja, pohdittiin kriisin juurisyitä ja ohjattiin uutta Afrikka-politiikkaa sen mukaisesti. Myös punavihreässä Ruotsissa, joka nousi maailman seitsemänneksi suurimmaksi humanitaarisen avun antajaksi. Norja piti kehitysapunsa korkealla ja kompensoi etelän ilmastohankkeilla omaa hiilijalanjälkeään. Suomessa ja Tanskassa apubudjetti romahti, ja maat alkoivat panostaa kaupalliseen yhteistyöhön Afrikan kanssa.

Kehityspolitiikka on sisäpolitiikkaa. Niin myös Pohjoismaissa, jotka ovat pyrkineet esiintymään yhtenäisenä ryhmänä globaalilla areenalla. Kehitysyhteistyön kannatus on edelleen Pohjolassa laajaa, mutta sisäpoliittiset käänteet ovat näyttäneet, että kehityspoliittiset linjaukset heiluvat siinä missä hallituksetkin.

AFRIKAN TALOUSKASVU, inhimillinen kehitys ja yhteiskunnallinen muutos ovat olleet ennätyksellisen nopeita. Tietotekninen vallankumous ja globalisaatio ovat mullistaneet mantereen kehityksen edellytykset.

Useat Afrikan maat ovat kuuluttaneet jo kehitysyhteistyön loppua.

Afrikan kehityspankki ja YK:n Afrikan kehityskomissio ennustavat, että mantereen talouskasvu edelleen jatkuu. Siitä huolimatta niiden analyysejä hallitsevat kasvava eriarvoisuus, väestönkasvu ja työttömyys. Maailmantalouden rakenteet eivät ole muuttuneet, ja siksi Afrikka ei pärjää, vaikka juoksisi muita mantereita nopeammin.

Etelä-Afrikan entinen presidentti **Thabo Mbeki** arvosteli hiljan Afrikan maita siitä, että ne ovat kyvyttömiä hoitamaan omia asioitaan ja hyödyntämään globaalia asemaansa. Esiin nousevat vanhat kaunat Eurooppaa sekä uudet Kiinaa kohtaan. Afrikka antaa yhä kohdella itseään raaka-ainevarastona ja vuotaa rikkauksiaan muualle.

Sen enempää uudistuva Afrikan unioni kuin sen jäsenmaat eivät pääse eroon siirtomaa-ajan traumoista tai viimeisen myyntipäivän ylittäneistä johtajista ja käytännöistä.

AFRIKAN MAAT eivät pärjää kiihtyvässä geopoliittisessa valtapelissä. YK:n ilmastopaneelin karut viestit ovat hapattaneet lupaukset globaalista tavarataivaasta. Afrikasta ei tule uutta Kiinaa, sillä automaatio ja kasvava hiilijalanjälki kyseenalaistavat tulevaisuuskuvan maailman tehtaana.

Afrikan maiden kansalaisilla on silti oikeus ihmisarvoisen elämään toimivassa yhteiskunnassa, vapaana väkivallasta. Siksi globaalipolitiikassa tarvitaan paluuta hyvän elämän peruspalikoihin, ja niitä legoja Pohjoismailla on annettavanaan. Pohjoismaat loistavat kaikkien hyvinvointi-indeksien kärjessä ja ovat maineeltaan kokoaan suurempia. Niiden kannattaa tukeutua pehmeään valtaansa ja edistää Afrikan mahdollisuuksia päättää omasta kohtalostaan niillä pelialustoilla, joilla koko maailman tulevaisuutta rakennetaan.

Pohjolan globaalipolitiikka voi edistää oikeudenmukaista tulonjakoa, ilmastonmuutoksen torjumista, jakamis- ja kiertotaloutta sekä uusiutuvaa energiaa. Pohjoismaista yhdenvertaisuuteen perustavaa koulujärjestelmää ei voi kopioida Afrikkaan, mutta uusia oppimisratkaisuja, resursseja tutkimukseen sekä hyvää e-hallintoa voimme tarjota.

Niihin panostaminen on myös parasta väestöpolitiikkaa – mantereella, jonka hikipajoissa tehdään innovaatioita.

Kirjoittaja on työskennellyt Uppsalassa sijaitsevan Pohjoismaisen Afrikka-instituutin johtajana vuodesta 2013. Hänen toimikautensa päättyy ensi kesänä.

KEHITYSLEHTI.FI/PASVENSKA

KOKOOMUS: "Suomen ja Euroopan unionin kannattaa tiivistää yhteistyötä Afrikan maiden kanssa. Se tarkoittaa lisää kehitysyhteistyötä, kriisinhallintaa, yksityisiä investointeja, kauppaa ja ylipäätään kahdenvälistä yhteistyötä."

KESKUSTA: ”Suomen huippuosaamista kestävässä metsätaloudessa ja ympäristöteknologiassa pitää hyödyntää entistä tehokkaammin myös kehityspolitiikassa.”

SDP: ”Kehitysyhteistyössä panoksia on lisättävä sosiaaliseen ulottuvuuteen, koulutustason nostoon, työmarkkinoiden kehittämiseen ja tasa-arvon edistämiseen, jotka ovat tehokkaita keinoja eriarvoisuuden ja konfliktien purkamisessa.”

KRISTILLISDEMOKRAATIT: "Kansalaisjärjestöjen osuutta kaikesta kehitysyhteistyöstä on kasvatettava. Rahoja pitää kohdistaa entistä enemmän myös ilmastonmuutoksen hillintään ja sopeutumiseen tähtääviin toimiin, kuten energiateknologiaan ja kestävään ravinnontuotantoon liittyviin hankkeisiin."

SININEN TULEVAISUUS: ”Kehitysyhteistyön painopisteenä tulee olla naisten ja tyttöjen aseman parantaminen sekä koulutuksen ja osaamisen vieminen.”

RKP: "Haluamme Suomen ja EU:n kehitysapupolitiikassaan tukevan maita korruptiota ehkäisevän, paremman ja avoimemman hallinnon kehittämisessä."

VASEMMISTOLIITTO: "Kasvatamme varsinaisen kehitysyhteistyön rahoitusta ja panostetaan lisää monenkeskisten järjestöjen sekä kansalaisyhteiskunnan tukemiseen kotimaassa ja muualla."

VIHREÄT: ”Säädetään yritysvastuulaki, joka velvoittaa yrityksiä välttämään ja vähentämään toimintansa kielteisiä ihmisoikeusvaikutuksia.”

Kehityspolitiikka puntarissa

14.4. – JA SIITÄ ETEENPÄIN

Huhtikuun eduskuntavaaleihin valmistauduttaessa kehityspolitiikka on jäänyt näkyvien kotimaisten teemojen alle. Kehitys-Utveckling-lehden kiertokyselyssä kehityspolitiikkaan paneutuneet kansanedustajat eri puolueista vastaavat, mihin suuntaan seuraavan hallituksen kehityspolitiikan olisi hyvä lähteä.

TEKSTI JUHO PAAVOLA **KUVAT** LEHTIKUVA JA KANSANEDUSTAJIEN KOTIALBUMIT

KIERTOKYSELYSSÄ vastaajina ovat kansanedustajat, jotka kuuluvat Kehityspoliittiseen toimikuntaan (KPT) sen jäseninä tai varajäseninä. Valtioneuvosto asettaa Kehityspoliittisen toimikunnan hallituskausittain. KPT seuraa ja arvioi Suomen kehitysyhteistyötä.

Sivun yläreunaan on koottu pohjustukseksi nostoja puolueiden vaaliohjelmista ja niiden temaattisista, alueellisista tai toimintamuotoihin liittyvistä painotuksista.

Sinisen tulevaisuuden nosto on puolueen viime vuonna julkaisemasta ulko- ja turvallisuuspoliittisesta ohjelmasta. Perussuomalaiset ei linjaa kehityspolitiikan sisältöä vaaliohjelmassaan mutta on muutoin vaatinut kohdennettuja määrärahaleikkauksia kehitysyhteistyöhön. Vaihtoehdoksi puolue esittää vapaaehtoisuuteen perustuvaa kehitysyhteistyön rahoitusmallia. ▸

KESKUSTA

PANOKSIA KOULUTUKSEEN

Aila Paloniemi toivoo, että myös seuraavalla hallituskaudella keskitytään köyhyyden vähentämiseen, naisten ja tyttöjen asemaan, koulutukseen, ihmisoikeuksiin, säällisiin työpaikkoihin, hyvään hallintoon, ilmastoon, metsä- ja energiasektoriin sekä ruokaturvaan. Panostukset hän turvaisi kasvattamalla kehitysyhteistyön kokonaisrahoituksen 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta (bktl).

”Erityismaininnan ansaitsee kansalaisjärjestöjen humanitaarinen vammaistyö ja sen tulokset.”

Neljä vuotta sitten Keskusta painotti vaaliohjelmassaan rauhan rakentamista, ihmisoikeuksien edistämistä ja köyhyyden vähentämistä. Kehityspolitiikan kärkitavoitteeksi puolue nosti ruokaturvan. Ne ovat yhä tärkeitä, mutta koulutukseen Keskusta panostaisi nykyistäkin enemmän.

”Laadukas peruskoulutus, ammatillinen koulutus ja opettajien koulutus ovat tärkeimpiä kehityskohteita kehittyvissä ja myös hauraissa maissa. Suomella on niissä huippuosaamista”, Paloniemi sanoo.

VASEMMISTOLIITTO

GLOBAALIA JOHDONMUKAISUUTTA

Hanna Sarkkisen mielestä kehitysyhteistyön painopisteet ovat pääosin kohdillaan. Näitä ovat muiden muassa tasa-arvo, ihmisoikeudet, eriarvoisuuden vähentäminen ja ilmastokestävyys.

”Politiikkajohdonmukaisuutta pitäisi pystyä parantamaan, jotta kaikki globaalitoimintamme tukisi kehityspolitiikkamme tavoitteita. Esimerkiksi taloudellisten ulkosuhteiden ja kehitysyhteistyön tavoitteiden ja keinojen tulee toimia samansuuntaisesti.”

Vuonna 2015 Vasemmistoliitto vaati vaaliohjelmassaan kehitysyhteistyömäärärahojen nostoa 0,7 prosenttiin bktl:stä sekä kansainvälisiä sopimuksia kehitysmaiden verovuodon tukkimiseksi. Sarkkinen ei ole tyytyväinen toteutumaan.

”Veroparatiisit ja niitä ruokkivat maailmantalouden rakenteet ovat yhä paikoillaan. Asia on ollut kuitenkin viime vuosina esillä aiempaa enemmän. Esimerkiksi (Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestössä) OECD:ssä on saatu aikaan sopimuksia, joilla verovuotoja toivottavasti pystytään hillitsemään”, hän sanoo.

PERUSSUOMALAISET

RAHAA KANSALAISJÄRJESTÖILLE

Mika Niikon mielestä oli hyvä, että hallituskauden alussa tehdyt leikkaukset tiukensivat kahdenvälisen ja monenkeskisen kehitysyhteistyörahoituksen ehtoja. Sitä vastoin oli väärin leikata rahaa kansalaisjärjestöiltä.

”Kepan jäsenjärjestöjen käyttämät varat ovat tehokkain tapa tukea kehitysyhteistyötä. Niiden sijasta leikkaukset olisi pitänyt kohdistaa kahdenväliseen ja monenkeskiseen kehitysyhteistyöhön.”

Puolue edistää neljä vuotta sitten esittelemäänsä mallia, jossa kehitysrahoituksen painopiste siirtyisi valtion budjetista kansalaisten vapaaehtoisiin ja osin verovähennyskelpoisiin lahjoituksiin.

”Suomalaisten kansalaisjärjestöjen painoarvoa kehitysbudjetissa on lisättävä, koska niiden työ on yleiskuvaltaan läpinäkyvää ja tutkitusti tuloksellista, ja ne työllistävät suomalaisia”, Niikko sanoo.

RKP

PITKÄ-JÄNTEISYYTTÄ KEHITYS-POLITIIKKAAN

Anders Adlercreutz panostaisi tulevallakin hallituskaudella tyttöjen ja naisten oikeuksiin.

”Toteutuksessa olemme jääneet tavoitteistamme, mutta sitä voimme seuraavalla kaudella parantaa.”

Neljän vuoden takaisessa vaaliohjelmassaan Ruotsalainen kansanpuolue peräänkuulutti oikeudenmukaista kauppapolitiikkaa. Se vahvistaisi yritysilmapiiriä ja kauppaa kehitysmaissa, loisi kumppanuuksia Suomen ja kehitysmaiden elinkeinoelämän välille sekä vähentäisi kaupan esteitä.

Adlercreutzin mielestä nykyhallitus ei ole tässä onnistunut

”Kehitysyhteistyö on kärsinyt huomattavasti tämän vaalikauden leikkauksista. Uusia satsauksia on ollut kovin vähän, eikä vanhojakaan ole saatu vietyä maaliin. Jos kehitysyhteistyöllä tavoitellaan oikeita tuloksia, linjausten tulee olla pitkäjänteisiä, jotta taso ja tavoitteet säilyvät vaalikausien yli”, hän sanoo.

KEHITYSPOLITIIKKA PUNTARISSA 14.4.

KOKOOMUS

SUOMALAISYRITYKSET KEHITTYVILLE MARKKINOILLE

Viime eduskuntavaaleissa Kokoomus linjasi, että kehitysyhteistyö voisi avata ovia myös suomalaisille yrityksille kehitysmaiden nopeasti kasvavilla markkinoilla. **Saara-Sofia Sirénin** mielestä tämä on toteutunut.

”Suomi on vaikuttanut siihen, että kehitysrahoituslaitokset suuntaavat yhä suuremman osan rahoituksestaan ilmastohankkeisiin. Myös uudella Investointituki kehitysmaille -rahoitusinstrumentilla (PIF) voidaan edistää ilmastoasiaa, kun viedään suomalaisia puhtaan teknologian ratkaisuja niitä kipeästi tarvitseville kehittyville maille.”

Ilmastokysymykset korostuvat Kokoomuksen kehityspoliittisessa linjauksessa.

”Ilmastonmuutos uhkaa vetää maton alta saavutetuilta kehitystuloksilta. Eniten kärsivät ihmiset, joiden elintavat tuottavat vähiten päästöjä. Köyhimmät yhteisöt ovat heikoimmin varautuneet muutoksiin”, Sirén sanoo.

VIHREÄT

HUOMIO SEKSUAALITERVEYTEEN

Jani Toivola ei juurikaan kiitä nykyhallituksen kehityspolitiikkaa.

”Olen erittäin pettynyt tämän hallituskauden rahoituksen tasoon. Leikkaukset ovat vaikuttaneet kaikilla kehityspolitiikan tasoilla. Kentältä on raportoitu, että ohjelmia on pitänyt pienentää ja monia lopettaa kokonaan.”

Toivola pelkää, että leikkaukset rapauttavat asiantuntemuksen, joka on vuosien varrella kehitysyhteistyössä hankittu.

Neljä vuotta sitten Vihreät nosti seksuaaliterveyden edistämisen osaksi kehityspolitiikkaa. Aihe on yhä ajankohtainen.

”Tyttöjen ja naisten oikeuksien toteutumista on vahvistettava. Lisäksi on tärkeää, että seksuaaliterveyspalvelut mielletään laajemmin kuin vain lisääntymis- ja äititerveyspalveluina. Niitä tulee tarjota myös nuorille ja vähemmistöille”, Toivola sanoo.

SDP

TUKEA VÄHITEN KEHITTYNEILLE MAILLE

Sirpa Paatero ei ole tyytyväinen nykyhallituksen kehityspolitiikkaan. Hän selvittäisi mahdollisuuden kirjata kehitysyhteistyö lakiin ja nostaa sen rahoitus suunnitelmallisesti 0,7 prosenttiin bktl:stä. Se lisäisi kehitysyhteistyön riippumattomuutta puolue- ja hallituspolitiikasta.

”Kehitysyhteistyöllä vaikutetaan myös ilmastonmuutokseen ja kriisinhallintaan, kun yhteiskunnat rakentuvat koulutuksen, työpaikkojen, hyvän hallinnon ja demokratian varaan.”

Neljä vuotta siten Sosialidemokraattien vaaliohjelmassa ei mainittu lainkaan kehitysyhteistyötä. Nyt sille on omistettu kokonainen luku.

”Vähiten kehittyneille maille kohdennettua tukea on nostettava 0,2 prosenttiin bruttokansantulosta Afrikan kehityksen tukemiseksi”, Paatero sanoo.

SININEN TULEVAISUUS

YKSITYISSEKTORILLE VAHVEMPI ROOLI

Kari Kulmala jatkaisi seuraavallakin hallituskaudella kehitysyhteistyön tulosten seurantaa sekä panostuksia koulutukseen sekä tyttöjen ja naisten asemaan.

”Yksityisen sektorin mukanaolo on välttämätöntä YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden kannalta. Emme saa myöskään unohtaa humanitaarista apua, josta ei tällä hallituskaudella ole leikattu.”

Viime vuonna julkistamassaan periaateohjelmassa Siniset suhtautuu penseästi perinteiseen julkisesti rahoitettuun kehitysapuun. Kulmala sitoisi avun yhä tiiviimmin Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan.

”Yksityissektorin osuutta kehitysyhteistyön toimeenpanosta on mahdollisuuksien mukaan syytä vahvistaa. Uskomme, että se auttaisi luomaan työpaikkoja kehitysmaihin”, hän sanoo.

KRISTILLISDEMOKRAATTIT

SUUR-LÄHETYSTÖT POIS LILLIPUTTI-SARJASTA

Antero Laukkanen kehuu Kehityspoliittisen toimikunnan ja ulkoministeriön yhteistyötä, jossa on etsitty hallituskaudet ylittäviä kestäviä ratkaisuja. Pettynyt hän on kansalaisjärjestöjen rahoituksen leikkaamiseen.

”Suomen vastuu maailman hädästä on mielestämme sivistysvaltion kunnia-asia. On oikein auttaa. Kukaan ei ole köyhtynyt köyhiä auttamalla.”

Laukkasen mukaan YK:n kestävän kehityksen tavoitteet ovat hyvä pohja kehityspolitiikalle. Puolue panostaisi lisää kansalaisjärjestöihin.

”Järjestöt ovat kehittäneet toimintaansa ammattimaiseksi. Ne ovat paljon parempia ja vaikuttavampia kuin valtio omissa toimissaan. Lisäisimme myös suurlähetystöjen resursseja. Niihin kohdistuneet leikkaukset ovat pudottaneet Suomen lilliputtisarjaan muiden Pohjoismaiden joukossa”, hän sanoo.

Kyselyyn vastasivat eduskuntapuolueiden edustajat Kehityspoliittisessa toimikunnassa. SDP:stä kysymyksiin vastasi varaedustaja Sirpa Paatero puolueen varsinaisen edustajan Maarit Feldt-Rannan sairausloman vuoksi.

JATKUVUUTTA, JÄRKEÄ JA JAKAMISTA

SHUTTERSTOCK

Ajatushautomo Demos Helsingin **Aleksi Neuvonen** ja kehitysmaatutkimuksen lehtori **Eija Ranta** arvioivat, mitä kehityspolitiikalle kuuluu ensi hallituskaudella.

Ensi vaalikaudella kehityspolitiikka voi hyvin. Tältä ainakin vaikuttaa, sillä lähes kaikki Kehityspoliittisen toimikunnan kansanedustajajäsenet vaativat lisää rahaa kehitysyhteistyöhön.

”Jokainen puolue mainitsee kehityspolitiikan. Emme kuitenkaan tiedä puolueiden todellisia prioriteetteja, saati myöhempiä neuvottelutuloksia”, huomauttaa tulevaisuudentutkija **Aleksi Neuvonen** ajatushautomo Demos Helsingistä.

Hän pitää mahdollisena, että kehityspolitiikka jää eduskuntavaaleissa paitsioon. Esillä ovat ilmasto, työllisyys, maahanmuuton tarpeet ja lieveilmiöt, vanhustenhuolto sekä sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluiden uudistaminen.

”Poliittiselle agendalle mahtuu kerrallaan kolmesta neljään isoa teemaa, ja nämä mainitut kysymykset vievät paljon tilaa.”

Kun *Helsingin Sanomat* kysyi suomalaisille tärkeimmistä vaaliteemoista (HS 7.2.), kehitysyhteistyö ei mahtunut 12 tähdellisimmän joukkoon. Se tarkoittaa, että julkinen paine korjata hallituskauden alussa tehdyt kehitysyhteistyömäärärahojen leikkaukset on vaatimaton.

”Mikään hallituskokoonpano ei sitä muuta. Ylipäätään erilaisten menojen leikkaukset ovat vahva poliittinen diskurssi, jolle on laaja hyväksyntä,” Neuvonen sanoo.

VANHA SOPIMUSJÄRJESTELMÄ MURROKSESSA

Kehitysyhteistyön järjestelmät ja periaatteet ovat muovautuneet toisen maailmansodan jälkeen yhdessä kansainvälisen sopimusjärjestelmän kanssa. Yhden kriisi vaikuttaa toiseen, sanoo kehitysmaatutkimuksen lehtori **Eija Ranta** Helsingin yliopistosta.

”Politiikan tilanne on eriskummallinen. Valtiot ovat yhdessä sitoutuneet YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin, ja tästä on poliittinen yhteisymmärrys. Kuitenkin samalla on nähtävissä kansallismielisyyden nousua ja pyrkimystä pois monenkeskisyydestä.”

Rannan mielestä Suomessa pitäisi keskustella talouden lisäksi siitä, mitä kehityspolitiikalta pitkällä tähtäimellä halutaan. Autoritaarisuuden vahvistuessa perinteisen, OECD-vetoisen kehityspolitiikan vaikutusvalta heikkenee. Intian, Turkin ja Kiinan kaltaiset toimijat tekevät kehitysyhteistyötä omista lähtökohdistaan, joihin eivät kuulu esimerkiksi Suomen painottamat ihmisoikeudet.

”Globaalit prosessit ovat kysymyksiä, joihin Suomi ja sen hallituksen politiikka voivat vaikuttaa”, Ranta sanoo.

KEHITYSTÄ KAUPUNKEIHIN

Koska vanhaa rahaa ei saada palautettua, kehitysyhteistyövarat on käytettävä entistä viisaammin. Aleksi Neuvosen mielestä kehityspolitiikka tulee kytkeä osaksi suuria yhteiskunnallisia kysymyksiä. Niitä ovat ilmastonmuutos ja muuttoliikkeet, jotka taas linkittyvät kauppapolitiikkaan.

”Digitaalinen murros vaikuttaa myönteisesti, mutta kehitysyhteistyön painopiste pitäisi siirtää maaseudulta kaupunkeihin. Kaupunkeja tulee kehittää ja ihmisille luoda töitä alustataloudessa, jolloin heidän ei tarvitse lähteä Eurooppaan. Digitaalisen infrastruktuurin rakentaminen taas avaa mahdollisuuksia suomalaisille yrityksille”, Neuvonen sanoo.

Kehitysyhteistyön onnistuminen vaatii tulevaisuudessa yhä vahvempaa yhteistyötä kumppanimaiden kanssa. Neuvonen kaipaa malleja, joissa esimerkiksi vesi- ja jätehuolto perustuvat suomalaisten sekä erilaisten paikallisten tahojen ja pienyrittäjien yhteistoimintaan.

”Saksassa tämä on ymmärretty. Hankkeiden aikajänne on 10–15 vuotta, mutta sinä aikana asioita voidaan muuttaa yrityksen ja erehdyksen kautta hyvinkin nopeasti”, Neuvonen sanoo.

Kirjoittaja on vapaa toimittaja.

Maria Joaquin asuu yhdessä tyttärensä ja tyttärentyttärensä kanssa. ”Uskon, että **Tiffanyn** elämästä tulee parempi kuin minun”, hän sanoo.

MOSAMBIK

KOTIAPULAISTEN *MITTA TÄYTTYI*

Pitkiä työpäiviä huonolla palkalla vailla taukoja. Väkivaltaa, pelkoa ja huolta kotona yksin olevista lapsista. Mosambikilaiset kotiapulaiset perustivat liiton turvaamaan oikeuksiaan. Heidän äänenään on pääsihteeri Maria Joaquin.

Mosambikin pääkaupungissa Maputossa työskentelee noin 40 000 kotiapulaista. Tuskin yhdelläkään heistä on virallista työsopimusta, sillä kotityön teettäjät eivät miellä itseään työnantajiksi.

Se tarkoittaa, että kotiapulaiset tekevät pitkiä työpäiviä ilman taukoja huonolla palkalla. Aina heillä ei ole aikaa käydä edes vessassa. Monet kokevat myös ahdistelua ja väkivaltaa. Lapsiaan he eivät näe viikkoihin.

Kotiapulaiset eivät uskalla valittaa kohtelustaan, koska pelkäävät työpaikkansa puolesta.

Nyt noin 7 000 kotiapulaista on järjestäytynyt ammattiliitoksi, jotta he voivat yhdessä ajaa oikeuksiaan. Suuri enemmistö jäsenistä on naisia.

Maria Joaquin on liiton pääsihteeri. Hän on työskennellyt kotiapulaisena koko ikänsä.

”Mittamme täyttyi vuosien epäoikeudenmukaisista työsuhteista. Kun perustimme liittoa, istuimme puun alla. Meillä ei ollut rahaa edes paperiin, jota tarvitsimme liiton perustamisasiakirjoihin.”

Liitolla riittää tehtävää. Mosambikin työministeriö puoltaa Kansainvälisen työjärjestön yleissopimusta 189, joka säätelee kotitaloustyötä. Seuraavaksi sopimukseen ottaa kantaa maan parlamentti.

”Olemme vahvoja ja ylpeitä liitostamme, jonka kautta äänemme kuuluu”, Joaquin sanoo.

KUVAT JA TEKSTI MEERI KOUTANIEMI

Isabelilla on viisi lasta, joista yhtäkään hänellä ei ole varaa lähettää kouluun. Työpäivän ajaksi hän joutuu jättämään heidät yksin kotiin. Sekä Isabelin oma työ että hänen lastensa elämä on ollut turvatonta. Ammattiliitto on nyt järjestänyt hänelle aikaisempaa turvallisemman työpaikan. Lapsilleen hän toivoo hyvää elämää: kotia ja kunnon ammattia. Kuvissa Isabel ja hänen tyttärensä, viisivuotias **Lúcia**.

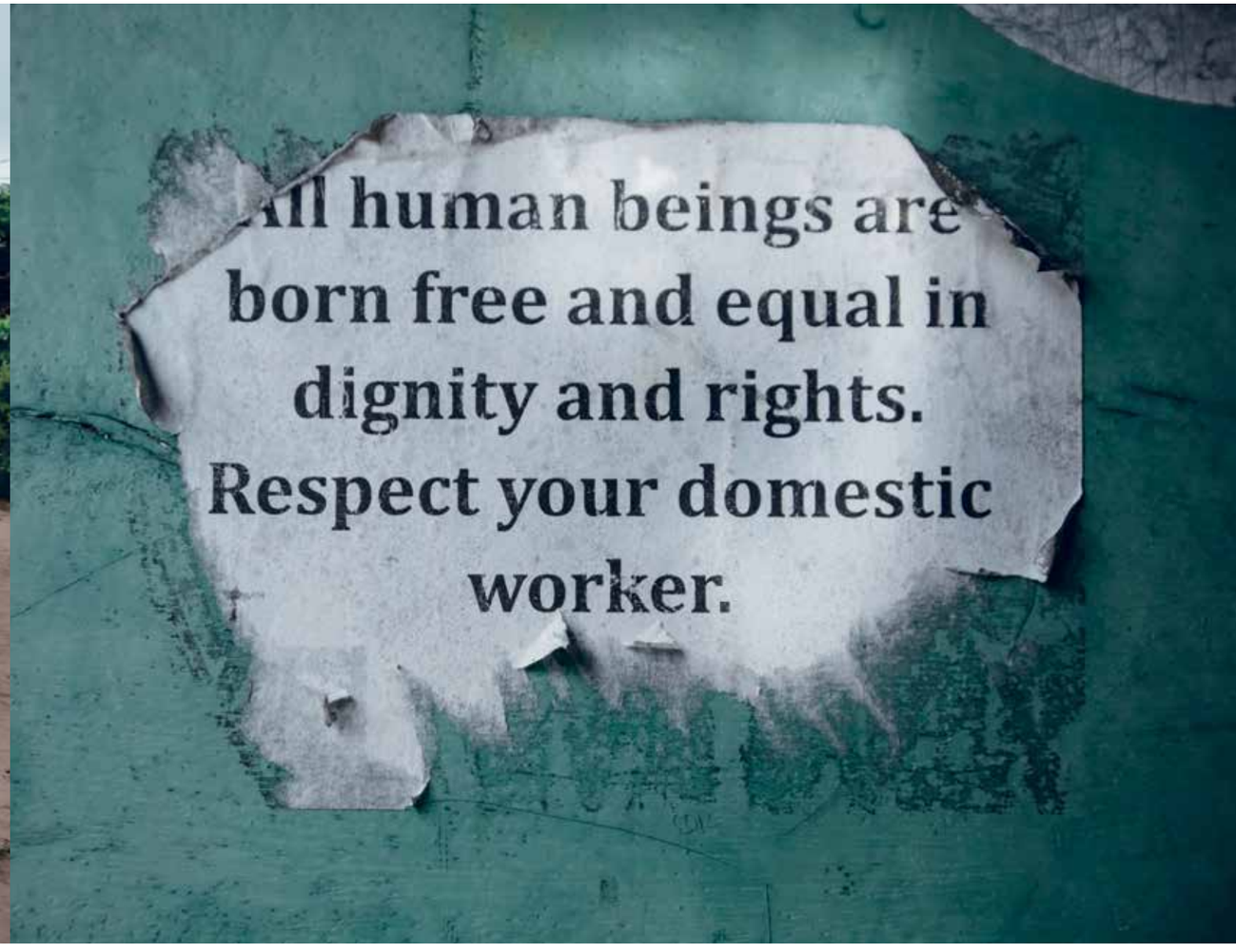

"Kaikki ihmiset syntyvät ihmisarvoltaan ja oikeuksiltaan vapaina ja tasa-arvoisina. Kunnioita kotiapulaistasi."

Caluchan, 20, äiti lähti muutama vuosi sitten työn perässä ulkomaille, eikä hänestä ole sen jälkeen kuulunut mitään. Nyt Calucha elättää kotiapulaisena yksivuotiaan lapsensa ja 12-vuotiaan pikkuveljensä **Bessaiden**. Veljellä on epilepsia. Sen lisäksi hän ei puhu eikä kuule. Ulkona hän eksyy eikä löydä takaisin kotiin. Muut lapset kiusaavat häntä. ”Ammattiliiton ansiosta työskentelen enää kuusi päivää viikossa”, Calucha sanoo.

Mafalde Mazibella, 48, on kahdeksan lasta, joista vain yksi käy koulua. 14-vuotias **Dercio** on syntymästään lähtien tarvinnut apua liikkumiseensa. Myös Maziben aviomies työskentelee kotiapulaisena. Yhdessä he ansaitsevat 50 euroa kuukaudessa, mutta heidän onnensa on se, että sosiaaliturva täydentää niukkaa toimeentuloa.

Kunal Sen kuuntelee intialaista klassista musiikkia ja rakastaa jazzia. ”Jazz on sorrettujen ihmisten musiikkia, jossa yhdistyy monta aikaa ja ja paikkaa.” Ennen Suomeen muuttoaan hän ilahtui luettuaan Downbeat-lehdestä, että Helsingissä on tasokas jazzravintola Storyville.

TALOUS ENSIN JA SITTEN DEMOKRATIAA

Tärkeintä on saada talous kasvuun. Poliittiset uudistukset voivat odottaa, sanoo Wider-instituutin uusi johtaja, intialainen Kunal Sen.

TEKSTI ESA SALMINEN **KUVAT** EEVA ANUNDI

Kunal Sen, 57, kasvoi Intian Länsi-Bengalissa, urbaanissa ympäristössä. Perheessä arvostettiin korkeakoulutusta ja etenkin taloustiedettä. Bengalista oli noussut maailmanmaineeseen useita taloustieteilijöitä, kuten nobelisti **Amartya Sen**.

Kunal Senille taloustiede oli selkeä valinta, sillä hän piti nuorena matematiikasta. Maisteriksi hän valmistui Jawaharlal Nehrun yliopistosta New Delhistä. Väitöskirja vei Yhdysvaltoihin, New Jersey State Universityyn.

Sen on tehnyt tutkimusta Intiassa, Australiassa ja Uudessa-Seelannissa. Parikymmentä viime vuotta hän on toiminut Britanniassa, josta käsin hän on perehtynyt Afrikan eri maihin.

Syyskuusta lähtien Sen on johtanut Wider-instituuttia, joka on YK:n alainen kehitystaloustieteen tutkimuslaitos Helsingin Katajanokalla. Tehtävä on nelivuotinen.

Sen on tutkinut politiikkaa ja valtioiden toimivuutta. Viime aikoina hän on julkaissut kirjoja ja artikkeleita siitä, miten valtiot saisivat taloutensa kasvuun ja miten kasvua voisi ylläpitää.

Senin ajattelu ei ole kehityspolitiikan valtavirtaa: hänen mielestään pohjoismainen demokratia ja hyvä hallinto eivät ole realistisia malleja köyhille maille, ainakaan lyhyellä tähtäimellä.

KATSE INSTITUUTIOIHIN

Jawaharlal Nehrun yliopisto oli tunnettu vasemmistolaisista kannoistaan, joten Kunal Senkin seurasi uransa alkuaikoina marxilaista taloustiedettä. Se tutkii kapitalismia, pääoman jakautumista ja yhteiskuntia.

Senin oma tutkimus keskittyi erilaisiin politiikan muutoksiin, joilla talouskasvu saataisiin käyntiin.

”Ajatuksena oli muuttaa kauppapolitiikkaa, talouspolitiikkaa, teollisuuspolitiikkaa ja niin edelleen.”

Sitten Sen ja monet muut tutkijat huomasivat, että köyhät maat saattoivat tehdä monenlaisia uudistuksia ilman kestävää kasvua. Hän käänsi katseensa instituutioihin.

”Viralliset ja epäviralliset instituutiot selittivät sitä, miksi Kiinan ja Etelä-Korean kaltaisissa valtioissa kasvu jatkui pitkään mutta Latinalaisessa Amerikassa ja Afrikassa ei”, Sen sanoo.

Virallisia instituutioita ovat esimerkiksi lait ja säädökset, epävirallisia luottamus ja sosiaaliset säännöt.

Tutkimuksissaan Sen huomasi, että monet matalan kasvun maat olivat kyllä kasvaneet jopa huippuvauhtia mutta vain lyhyen ajan. Hän keskittyikin kahteen kysymykseen: miten kasvu käynnistetään ja miten sen pysähtyminen estetään?

KASVU ALKUUN

Molempiin kysymyksiin vastaus löytyy politiikasta. Kasvun käynnistämisestä Kunal Sen antaa esimerkin Ugandasta.

Idi Aminin yksinvaltius vuosina 1971–1979 karkotti sijoittajat ja romahdutti Ugandan talouden. Amin kansallisti ja takavarikoi ulkomaalaissyntyisten ihmisten kiinteistöjä ja yrityksiä sekä karkotti maasta kymmeniä tuhansia aasialaistaustaisia ihmisiä. Amin myös tapatti arviolta puoli miljoonaa ihmistä.

Yoweri Museveni astui valtaan vuonna 1986, ja jo seuraavana vuonna Uganda osallistui Kansainvälisen valuuttarahaston IMF:n talouden uudistamisohjelmaan ERP:hen. Monet muut valtiot noudattivat IMF:n neuvoja, yksityistivät valtionyhtiöitä ja uudistivat julkista hallintoa. Musevenin puolue sitä vastoin vastusti talouden nopeaa vapauttamista ja piti kiinni valtion vahvasta roolista.

Presidenttinä Museveni keskittyi lopettamaan aseellisia konflikteja ja luomaan poliittista vakautta. Hän myös johti talouspolitiikkaa ja vakuutti sijoittajat siitä, että Ugandaan kannattaa investoida. Hän kutsui takaisin ulkomaisia yhtiöitä ja yrittäjiä, jotka olivat paenneet Aminin hallintoa.

Uganda oli aikanaan esimerkki valtiosta, jossa talous onnistuttiin kääntämään kasvuun.

”Sijoittajat uskalsivat sijoittaa Ugandaan, kun he luottivat siihen, ettei poliittinen eliitti petä heitä ja vie voittoja, kuten aiemmat diktaattorit”, Sen sanoo.

Vastaavalla tavalla kasvu on Senin mukaan käynnistynyt **Paul Kagamen** Ruandassa 2000-luvulla, **Jerry Rawlingsin** Ghanassa 1990-luvulla ja **Hun Senin** Kambodžassa 1990-luvulla sekä Etelä-Koreassa 1960-luvulla.

ITSEVALTIAAT ONNISTUVAT

Usein ensimmäiset johtajat, jotka esimerkiksi sisällissodan jälkeen saavat kasvun käyntiin, ovat varsin autoritaarisia.

”Tämä on ehkä pakko hyväksyä. Kaaoksen jälkeen ihmisten elintaso pitää saada nousuun”, Sen sanoo.

Itsevaltaisilla johtajilla on tapana kuitenkin tarjota sopimuksia vain muutamille sijoittajille, joilla on läheiset suhteet poliittiseen eliittiin. Seuraava askel valtion kasvuuralla onkin poliittisesti vaikeampi.

”Jotta kasvu jatkuisi, sopimuksia tulisi tarjota vähitellen muille taloudellisille toimi-

"LIIAN VARHAINEN SIIRTYMINEN DEMOKRATIAAN VOI OLLA KEHITYSMAILLE RISKI."

joille, myös kansainvälisille suuryrityksille", Sen sanoo.

Se on hankalaa, sillä poliittinen eliitti hyötyy pienen piirin suljetuista sopimuksista, joita usein solmitaan sukulaisten ja kavereiden kanssa. Niihin liittyy myös lahjontaa.

Avoimissa sopimuksissa pitäisi taas antaa jotain tuntemattomille ihmisille. Eliitille se tietää saavutettujen etujen menetystä.

"Tämä luultavasti selittää sen, että kasvu hidastuu ja välillä romahtaa", Sen sanoo.

Ugandassa ja Ghanassa kasvu hidastui hetkeksi mutta kiihtyi taas 2000-luvulla. Ruanda ja Kambodža ovat kasvaneet niitä tasaisemmin.

DEMOKRATIA SAA ODOTTAA

Kunal Sen korostaa demokratian tärkeyttä.

"Toimiva demokratia vahvistaa ihmisoikeuksia, kansalaisten hyvinvointia ja julkisia palveluja."

Hän muistuttaa, että hänen kotimaassaan Intiassa demokratia on välttämättömyys, jota ilman valtio olisi voinut hajota.

"Intia on suuri maa. Ilman demokratiaa olisi ollut vaikea vastata monimuotoisen joukon toiveisiin ja tarpeisiin", Sen sanoo.

Hänen mielestään tärkeintä on nähdä, missä vaiheessa missäkin maassa on mahdollista siirtyä demokratiaan. Instituutioiden, kuten veronkannon kehittäminen ja avoin kauppapolitiikka eivät välttämättä edellytä demokraattista järjestelmää. Liian varhainen siirtyminen demokratiaan voi olla kehitysmaille jopa riski, Sen sanoo.

"Ruandassa presidentti Paul Kagame ja valtapuolue RPF ovat luoneet talouskasvua ja tarjonneet palveluita kansalaisille."

Toki Ruandassa tapahtuu ei-toivottavia asioita, kuten opposition syrjintää, Sen lisää.

Avunantajamaat usein kannustavat Ruandan kaltaisia maita demokraattisiin uudistuksiin. Senin mielestä Ruandan nykyhallinnon taas tulee harkita, missä kohdin se alkaa esimerkiksi jakaa valtaa oppositiopuolueiden kanssa.

Pahimmillaan nopea siirtymä demokratiaan keskeyttää talouskasvun ja uhkaa edistysaskelia, joita Ruandassa on otettu vuoden 1994 kansanmurhan jälkeen.

"Minun neuvoni on miettiä hyvin tarkkaan liian aikaisen demokratisoinnin seurauksia. Nopea siirtyminen yksipuoluejärjestelmästä pohjoismaiseen monipuoluejärjestelmään voi johtaa poliittiseen epävakauteen ja kaaokseen", Sen sanoo.

RIITTÄVÄN HYVÄ RIITTÄÄ

Kunal Sen on havainnut, että kehitysyhteistyössä maailmaa tarkastellaan turhan tiukasti omien linssien läpi. Jos avunantajat huomaavat, että esimerkiksi oikeuslaitos ei kehitysmaissa toimi yhtä hyvin kuin Pohjoismaissa, johtopäätöksenä on muokata kehitysmaista Pohjoismaita, vaikka se ei olisi poliittisesti realistista, saati kestävää.

Hänen mielestään monissa kehitysmaissa riittää, että "hyvän hallinnon" sijaan tavoitellaan "vähän parempaa hallintoa".

"Pyritään toiseksi parhaisiin instituutioihin, jotka pystyvät tekemään työnsä. Vähitellen niitä voidaan parantaa."

Esimerkkinä Sen tarjoaa Kiinaa, jossa hallinnon uudistuksia on tehty vähitellen.

Kun **Deng Xiaoping** tuli valtaan vuonna 1982, monet Kiinan instituutiot olivat romahtaneet ja parhaat osaajat paenneet tai kuolleet **Mao Zedongin** tiukan kommunistisen politiikan ja kulttuurivallankumouksen seurauksena.

Xiaopingin kauden alussa Kiina oli hyvin köyhä eikä talous kasvanut. Uusi johtaja ei yrittänyt muuttaa poliittista järjestelmää mutta rohkaisi maakuntien johtajia houkuttelemaan sijoittajia ja käynnistämään kasvua. Maataloutta alettiin yksityistää.

Samalla hyväksyttiin se, että paikallispoliitikot saivat osansa yksityistämisen voitoista, vaikka se ruokki korruptiota.

"Tärkeintä oli, että poliittinen johtaja oli pragmaattinen ja ymmärsi rajoitteensa. Hän teki talousuudistuksia, jotka tunnemme nyt Kiinan menestystarinana", Sen sanoo.

"Uudistukset olivat asteittaisia. Tämä erottaa Kiinan Venäjästä, jossa yritettiin kertaheitolla vapauttaa talous ja uudistaa maan hallinnollisia instituutioita. Tämä saattaa selittää sen, miksi Venäjän kokemus taloudellisesta kehityksestä on varsin erilainen."

Sen kuitenkin muistuttaa, että jokaisessa maassa muutokset tulee tehdä omassa tahdissa. Siksi Kiinan mallia ei voi toisintaa esimerkiksi Ruandassa tai Mosambikissa.

KUNAL SEN

IKÄ: 57

KOULUTUS: Taloustieteen tohtori yhdysvaltalaisesta New Jersey State Universitystä

TYÖ: YK-yliopiston kehitystaloustieteen tutkimuslaitoksen Wider-instituutin johtaja

URA: Taloustieteen professori Manchesterin yliopistossa Britanniassa. Lisäksi toiminut tutkijana Intiassa, Australiassa ja Uudessa-Seelannissa

PERHE: Vaimo ja kaksi lasta

HARRASTUKSET: Jazz, kaunokirjallisuus ja intialainen ruoka

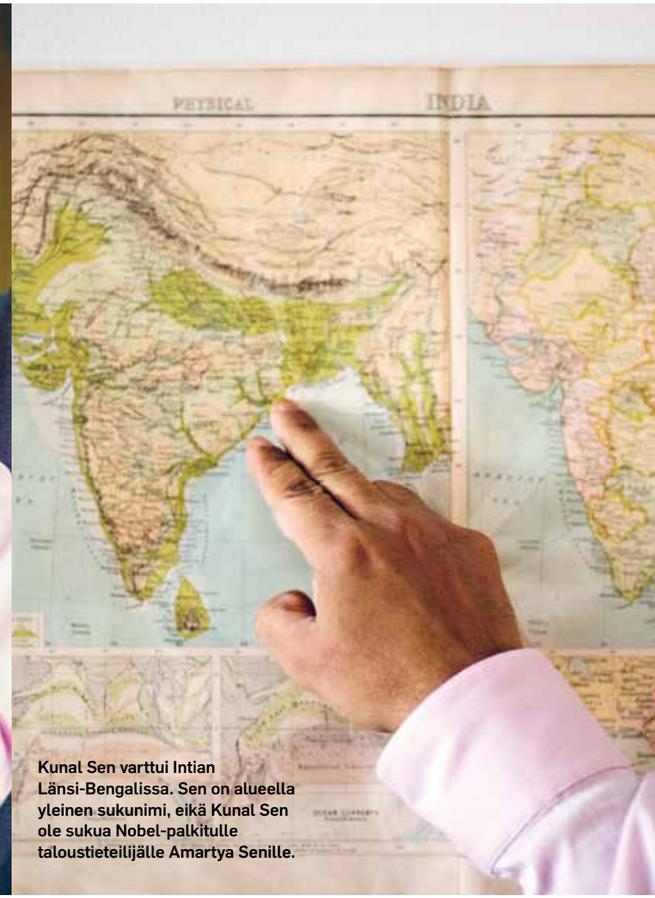

Kunal Sen varttui Intian Länsi-Bengalissa. Sen on alueella yleinen sukunimi, eikä Kunal Sen ole sukua Nobel-palkitulle taloustieteilijälle Amartya Senille.

GLOBAALIA NÄKÖKULMAA

Uudessa työssään Wider-instituutin johtajana Kunal Sen ei ole ehtinyt vielä syventyä tutkimukseen. Hän säilyttää kuitenkin taloustieteen professuurinsa Manchesterin yliopistossa.

"Rohkaisen kollegojani samaan. Mielestäni on tärkeää, että me Widerissä olemme yhteydessä muuhun akateemiseen maailmaan. Keskitymme YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin, mutta samalla meidän tulee osallistua tieteelliseen keskusteluun."

Wider-instituutti on osa YK-järjestelmää, ja sen tutkimukset huomioidaan YK-järjestöjen päätöksenteossa. Vaikka se on riippumaton tiedelaitos, tutkimusaiheet ovat YK:lle tärkeitä: köyhyys, eriarvoisuus, ilmastonmuutos, talouskasvu, säällinen työ, tasa-arvo.

Senin johtajakaudella tutkimuksessa korostuvat eriarvoisuuden lisääntyminen, ilmastonmuutos ja konfliktit.

"Hakeuduin Wideriin, koska sillä voi olla merkittävä intellektuaalinen rooli, kun näihin ongelmiin yritetään puuttua politiikan keinoin."

Wider-instituutilla on lähes koko maailman kattava tutkijaverkosto. Senin mielestä se on ensiarvoista: hän on itsekin maailmaa kiertäessään oppinut arvostamaan globaalia näkökulmaa.

"Afrikan ongelmat eivät merkittävästi eroa ongelmista Etelä-Aasiassa, Latinalaisessa Amerikassa tai Keski-Aasiassa. Jos haluamme ymmärtää, mitä ongelmille tulee tehdä, niitä pitää vertailla."

Sen haluaa tarkastella taloustiedettä useista eri näkökulmista. Wider-instituutin hän näkee erilaisten ajatusten ja ideologioiden törmäyspaikkana, mikä on sen vahvuus.

"Olin itsekin aluksi yhdellä tapaa radikaali, ja ajatteluni poliittisista instituutioista poikkeaa edelleen valtavirrasta. Ajattelen, että taloustiedettä pitää katsoa monilla laseilla. Muuten siitä tulee epäkiinnostavaa, eikä se voi vastata maailman suuriin haasteisiin", Sen sanoo. •

Kirjoittaja on vapaa toimittaja.

KEHITYSLEHTI.FI/PASVENSKA

AFRIKKA HYÖTYY TALOUDELLISESTA YHDENTYMISESTÄ

Jotta Afrikasta on kilpailemaan globaaleilla markkinoilla, tarvitaan kansalliset rajat ylittävää maatalous- ja teollisuustuotantoa, kirjoittaa Afrikan kehityspankin apulaispääjohtaja ja pääekonomisti Célestin Monga.

TEKSTI CÉLESTIN MONGA **KUVA** AFRIKAN KEHITYSPANKKI

Ghana itsenäistyi **Kwame Nkrumahin** johdolla ensimmäisenä Afrikan valtiona vuonna 1957. Kun Nkrumah vuonna 1966 syrjäytettiin sotilasvallankaappauksessa, harva hänen maanmiehistään jäi kaipaamaan vanhaa hallintoa.

Yksi hänen jälkeensä jättämä ajatus on kuitenkin yhä ajankohtainen.

Nkrumah oli näkemyksellinen ja karismaattinen johtaja, joka uudisti Ghanaa ja kampanjoi Afrikan poliittisen yhtenäisyyden puolesta. Hänen ajatuksensa oli yhdistää Afrikka ja luoda Afrikan Yhdysvallat.

Talouspolitiikassa Nkrumah suosi kuitenkin kalliita ja pääomaintensiivisiä hankkeita. Ne synnyttivät vähän uusia työpaikkoja mutta tekivät julkistaloudesta alijäämäisen ja kasvattivat velan kestämättömän suureksi. Talouden supistuminen johti laajoihin levottomuuksiin ja tyytymättömyyteen.

Samalla Afrikan integraatiotavoitteen uskottavuus heikkeni, ja Nkrumah rikkoi välinsä kuuluisaan talousneuvonantajaansa, tulevaan nobelistiin **W. Arthur Lewisiin**.

Nkrumahin ajatuksella Afrikan yhdentymisen mahdollisista hyödyistä oli vahva taloustieteellinen perusta. Hän ei kuitenkaan osannut pukea sitä vakuuttavasti sanoiksi.

Afrikassa on 16 sisämaata, ja se on sisäisesti rikkonaisempi kuin mikään muu maanosa. Monet Afrikan valtiot ovat pieniä ja markkinat hajanaiset. Tämän seurauksena mittakaavaedut jäävät saamatta. Vuonna 2017 useammassa kuin kolmessa neljästä Afrikan maasta asui alle 30 miljoonaa ihmistä. Noin joka toisen maan bruttokansantuote oli alle yhdeksän miljardia euroa.

HAJANAISUUS HEIKENTÄÄ

Kwame Nkrumahin menetettyä valtansa Afrikan muut johtajat ottivat tehtäväkseen Afrikan Yhdysvaltojen rakentamisen Afrikan yhtenäisyysjärjestön OAU:n pohjalta. OAU:ssa hyväksyttiinkin useita valtiosopimuksia, jotka edistivät integraatiota. Afrikan talousyhteisö luotiin vuonna 1991.

OAU lakkautettiin vuonna 2002, mutta vuonna 2015 valtioiden johtajat hyväksyivät Afrikan unionin Agenda 2063:n. Se pohjaa aikaisempiin aloitteisiin ja ohjaa mantereen taloudellista ja sosiaalista kehitystä seuraavien vuosikymmenten aikana.

Afrikan maat ovat myös perustaneet useita alueellisia instituutioita, joiden on määrä viedä kehitystä asteittain kohti Nkrumahin päämäärää.

Valitettavasti päällekkäiset ja usein keskenään ristiriitaiset alueelliset talousyhteisöt muodostavat yhdessä varsin tehottoman sekametelisopan. Instituutioiden toimivalta ja analyyttiset resurssit ovat heikot.

Tämän vuoksi Afrikan yhdentyminen helposti kuulostaa katteettomalta poliittiselta lupaukselta johtajilta, joilla ei ole aitoa tahtoa edistää yhdentymistä.

”YHDENTYMINEN PARANTAISI ALUEELLISTA TURVALLISUUTTA. KANSAINVÄLISEN KAUPAN LAAJENTUESSA KONFLIKTIT USEIN VÄHENEVÄT.”

Jotkut tutkijat ovat kyseenalaistaneet koko integraatiotavoitteen. Yhteen laskettunakin Afrikan taloudet muodostavat vain noin kolme prosenttia maailman bruttokansantuotteesta ja niiden ostovoima on vähäinen.

YHDESSÄ TURVALLISEMPAA

Miksi siis uhrata rajallisia taloudellisia voimavaroja kalliiseen infrastruktuuriin maanosan yhdentämiseksi? Vaikka Afrikan sisämarkkinoiden luominen on kannatettava tavoite, sen tavoittelu ei saa ohjata kansallisten päätöksentekijöiden huomiota pois niistä hyödyistä, joita integroituminen maailmantalouteen voisi tuoda.

Afrikan kehityspankin tuoreen selvityksen mukaan nämä tavoitteet eivät sulje toisiaan pois. Päinvastoin, ne voivat jopa tukea toisiaan. Raportissa kartoitetaan myös, millaisia hyötyjä voitaisiin saada alueellisista julkishyödykkeistä, kuten rahoitussääntelyn yhtenäistämisestä, valtaresurssien yhdistämisestä, lentoliikenteen avaamisesta kilpailulle ja ihmisten, tavaroiden ja palveluiden vapaasta liikkuvuudesta rajojen yli.

Afrikan kehityspankin selvitys osoittaa, että kansalliset rajat ylittävä maatalous- ja teollisuustuotanto on globaalisti kilpailukykyisten afrikkalaisten markkinoiden perusedellytys. Se antaisi investoijille skaalaetuja, kasvattaisi markkinoiden kokoa ja tarjoaisi uusia mahdollisuuksia suurille ja pienille yrityksille. Rajattomat yhteismarkkinat auttaisivat hävittämään monopoleja ja vahvistaisivat rannikkovaltioiden ja sisämaiden välisiä synergioita.

Ennen kaikkea yhdentyminen voisi parantaa alueellista turvallisuustilannetta. Kansainvälisen kaupan laajentuessa konfliktit usein vähenevät.

Tavaroiden, infrastruktuuripalveluiden ja keskeisimpien tuotantotekijöiden eli työvoiman ja pääoman syvempi markkinaintegraatio on erityisen tärkeää Afrikan pienille ja hajanaisille talouksille, niin taloudellisesti kuin strategisestikin.

VIISI VINKKIÄ VAURASTUMISEEN

Maailmassa, jossa 60 prosenttia kaupasta tapahtuu globaalien arvoketjujen sisällä, Afrikan on teollistuttava, monipuolistettava luonnonvaroihin keskittynyttä tuotantorakennettaan ja luotava työpaikkoja maanosan nuorelle ja nopeasti kasvavalle väestölle. Alueellinen yhdentyminen vahvistaisi Afrikan sisäistä kauppaa, kulutusta ja investointeja, mikä puolestaan auttaisi parantamaan tuottavuutta, kehittämään menestyvää valmistavaa teollisuutta ja luomaan uskottavia afrikkalaisia brändejä.

”RAJATTOMAT YHTEISMARKKINAT YHDISTÄISIVÄT SISÄMAITA JA RANNIKKO-VALTIOITA.”

Alueellinen integraatio voisi myös vahvistaa pienten ja keskisuurten yritysten linkkejä kansainvälisiin arvoketjuihin ja avata niille ovia maailmanmarkkinoille.

Viisi kauppapoliittista uudistusta voisi kasvattaa Afrikan bruttokansantuotetta 4,5 prosentilla eli 118 miljardilla eurolla vuodessa, mikä vastaa lähes kaiken virallisen kehitysyhteistyön määrää vuonna 2017.

Ensimmäinen askel olisi kaikkien kahdenvälisten tullimaksujen poisto. Toiseksi alkuperämaasäännösten tulisi olla yksinkertaisia, joustavia ja läpinäkyviä. Kolmanneksi kaikki tullien ulkopuoliset tavara- ja palvelukaupan esteet tulisi poistaa suosituimmuusperiaatteen mukaisesti.

Neljänneksi Maailman kauppajärjestön WTO:n kaupan helpottamista koskeva sopimus olisi pantava täytäntöön, mikä nopeuttaisi rajojen ylittämistä ja vähentäisi muista kuin tulleista aiheutuvia kaupankäyntikustannuksia.

Viimeisenä: muiden kehitysmaiden kanssa käytävässä kaupassa sovellettavat tullit ja tullien ulkopuoliset kaupanesteet tulisi puolittaa suosituimmuusperiaatetta noudattaen.

Kwame Nkrumahin unelman taloudellinen perusta oli vahvempi kuin mitä tähän asti on ajateltu. Afrikan johtajat antoivat sille uutta puhtia vuonna 2018, kun he hyväksyivät tavoitteen Afrikan vapaakauppa-alueen perustamisesta. Alueellinen integraatio voi hyödyttää suuresti Afrikkaa ja koko maailmaa, kunhan sen edistämisessä on rohkeutta ja pragmaattisuutta oikeassa suhteessa. •

© PROJECT SYNDICAT

Kirjoittaja on Afrikan kehityspankin apulaispääjohtaja ja pääekonomisti.
Englannin kielestä suomentanut Henri Purje.

Vanha resepti ei tepsi pakkomuuttoon

Humanitaarinen apu tulisi nivoa nykyistä johdonmukaisemmin Suomen kehityspolitiikkaan, linjaa tuore arviointiraportti.

TEKSTI JOONAS PÖRSTI **KUVA** LK/SANAULLAH SEIAM

Poika haki vettä Kandaharin maakunnassa Afganistanissa viime tammikuussa.

Uutislähetys pakolaisleiriltä. Näemme avustustyöntekijöitä, jotka tuovat ruokaa, huopia ja lääkkeitä sodan jaloista paenneille ihmisille.

Hätä on todellinen, mutta uutiskuvat avaavat vain kapean näkymän pakolaisuuden syihin ja seurauksiin.

Maailmassa oli arviolta 68,5 miljoonaa pakolaista vuonna 2017. Enemmistö heistä elää kaupungeissa, monet maan sisäisinä pakolaisina. Tulevaisuudessa sään ääri-ilmiöt ajavat yhä useamman pois kotiseudultaan.

Suomen kehityspolitiikka ei heijastele riittävästi pakkomuuton nykytodellisuutta, linjaa aihetta käsittelevä tuore arviointiraportti. Humanitaarinen apu tulisi nivoa johdonmukaisemmin osaksi kehitystavoitteita ja kehityspolitiikan suunnittelua, raportti painottaa.

”Samalla tulisi huomioida ihmisoikeudet entistä paremmin”, sanoo Oxfordin yliopiston emeritusprofessori **Roger Zetter**.

Hänen johdollaan raportin tekijät haastattelivat 123:a Suomen kehityspolitiikkaa tuntevaa avainhenkilöä kotimaassa ja ulkomailla.

Zetter myöntää, että tulos on jossain määrin yllättävä ja kiistanalainen. Ihmisoikeuksien edistäminen ja johdonmukaisuus kuuluvat Suomen kehityspolitiikan johtaviin periaatteisiin.

”Strategisella ja käsitteellisellä tasolla Suomi on kyllä voimakkaasti sitoutunut näihin tavoitteisiin, mutta se on suhteellisen pieni avunantajamaa, jonka voimavarat ovat hajallaan”, hän jatkaa.

Esimerkiksi Afganistan ja Somalia ovat Suomen kehitysavun pitkäaikaisia kohdemaita, joissa monet ovat joutuneet pakenemaan kodeistaan. Pakolaisia ei ole kuitenkaan raportin mukaan juuri huomioitu Suomen maaohjelmissa. Syyksi arvioidaan Suomen omien henkilöstöresurssien vähäisyys alueella: apu kulkee valtaosin monenkeskisten järjestöjen, apurahastojen ja kansalaisjärjestöjen kautta.

OMIEN VAHVUUKSIEN VARAAN

Syyrian pakolaisille järjestetyistä koulutusohjelmista Robert Zetter antaa tunnustusta Suomelle. Niissä on hiljattain edistytty yhteistyössä YK:n lastenjärjestön Unicefin kanssa Jordaniassa ja Libanonissa.

Kriisin mittasuhteet ovat kuitenkin valtavat, ja Suomen tulisi keskittyä myös Syyrian pakolaiskriisin hoidossa entistä enemmän omille vahvuusalueilleen, Zetter toteaa.

Suomen vahvuuksiin hän lukee vammaisten aseman parantamisen, jonka Suomi on onnistunut neljän viime vuoden aikana vakiinnuttamaan yhdeksi kansainvälisen yhteisön prioriteeteista. Vastaavaa erikoisosaamista Suomella on naisten ja lasten oikeuksien edistämisessä.

Lähi-idässä Suomi voisi Zetterin mukaan erikoistua ratkaisemaan pakolaisiksi joutuneiden naisten ja tyttöjen psykososiaalisia ongelmia. Hän muistuttaa, että pakolaisten tarve psykososiaaliselle tuelle on suuri.

”Humanitaarisen avun voisi kytkeä vaikkapa pitkäaikaiseen tukeen oppimishäiriöistä kärsiville lapsille kouluissa. Se tukisi kansainvälisen yhteisön ponnistuksia koulutuksen parantamiseksi Lähi-idässä ja Pohjois-Afrikassa.”

ESIMERKKIÄ TANSKASTA

Roger Zetter toivoo, että Suomi voisi olla pikemminkin edelläkävijä kuin perässätulija pakolaisia tukevan humanitaarisen avun ja kehitystavoitteiden nivomisessa yhteen. Kansainvälisessä kehitysajattelussa on tapahtunut viime vuosina tällä saralla paradigman muutos, johon viitataan käsitteellä *kaksoissidos*.

Suomen kannalta lohdullista on, että edelläkävijöiden joukko on toistaiseksi pieni. Zetter mainitsee esimerkkeinä Britannian, Saksan ja Tanskan.

Britannian etuna on maan mittava kehitysrahoitusbudjetti. Maa on voinut tukea pakolaisia esimerkiksi Jordaniassa ja Etiopiassa suurilla työllistävillä ohjelmilla. Jordaniassa Britannian tavoitteena on luoda 200 000 työpaikkaa rakennuttamalla infrastruktuuria sekä tukemalla maanviljelyä ja kansainvälistä kauppaa.

Myös Saksan kehitysapuvirasto on keskittynyt työllistäviin hankkeisiin.

”Tanskan kehitysyhteistyöstä vastaava Danida on rakentanut tavoitteensa hyvin johdonmukaisesti. Tanska julkaisi vuonna 2017 suunnitelman humanitaarisen avun ja kehitysavun yhdistämisestä vuoden 2030 kestävän kehityksen tavoitteisiin”, Zetter sanoo.

Hän odottaa, että Suomen ulkoministeriö julkaisee osana vuoden 2020 kehityspoliittista ohjelmaa linjauksen, jossa otetaan huomioon joitakin arviointiraportin suosituksia.

SEURAAVA HALLITUS PÄÄTTÄÄ

Työ jää Suomen seuraavalle hallitukselle, sanoo johtava asiantuntija **Renne Klinge** ulkoministeriön kehityspoliittiselta osastolta. Vaalien jälkeen arviointiraporttia voidaan tarkastella yhdessä kehityspolitiikan tulosraportin kanssa. Se valmistui marraskuussa ja oli ensimmäinen laatuaan.

”Esimerkiksi Syyrian kaltaisessa tilanteessa humanitaarisen avun, kehitysavun ja rauhanrakennuksen yhteensovittamiselle olisi kysyntää”, Klinge sanoo.

”Meille on yhtäältä tärkeää säilyttää humanitaarisen avun riippumattomuus ja toisaalta innovoida uusia tapoja toimia.”

Klinge muistuttaa, että humanitaarinen apu toimii osin eri pelisäännöillä kuin kehitysapu, ja sen perillemeno on varmistettava kohdemaan poliittisista olosuhteista riippumatta. •

Kirjoittaja on Ulkopolitiikka-lehden toimituspäällikkö ja vapaa toimittaja.

KEHITYSLEHTI.FI/PASVENSKA

MITÄ TARKOITTAVAT KAKSOIS- JA KOLMOISSIDOS?

PITKITTYNYT pakolaisuus ja pakkomuutto voivat vaarantaa turvallisuuden, hyvinvoinnin ja muut kestävän kehityksen tavoitteet. Kansainvälisesti on kasvanut yhteisymmärrys siitä, että humanitaarisen avun ja kehitystavoitteiden välillä on niin sanottu *kaksoissidos*, joka tulee huomioida kehityspolitiikassa.

Kaksoissidoksen merkitys tunnustetaan YK:n pakolaisjärjestön UNHCR:n laatimassa kansainvälisessä pakolaispöytäkirjassa (Global Compact on Refugees), joka vahvistettiin maailmanjärjestön yleiskokouksessa viime joulukuussa. Uudelleenarviointia on jouduttanut osaltaan Syyrian ja Irakin pakolaiskriisi. Painopiste on siirtymässä humanitaarisesta avusta keinoihin, joilla pakolaiset voisivat työllistää itsensä.

Parhaassa tapauksessa humanitaarisen avun ja kehitystavoitteiden yhteensovittaminen tukee myös rauhanrakentamista. Tätä kutsutaan *kolmoissidokseksi*.

TEKSTI **TIINA KIRKAS**

MAAN TAPA JÄYTÄÄ YHTEISKUNNAN PERUSTEITA

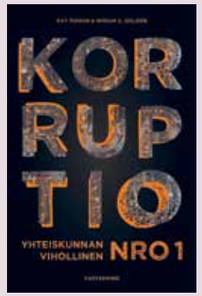

RAY FISMAN & MIRIAM A. GOLDEN. Korruptio. Yhteiskunnan vihollinen numero yksi. Vastapaino, 2018.

YLI PUOLET maailman ihmisistä elää yhteiskunnissa, joissa lahjonta on arkipäivää. Kansalaiset maksavat ylimääräistä siitä, että pääsevät lääkäriin, saavat lapsensa kouluun ja välttyvät ylinopeussakolta. Yritykset taas voitelevat viranomaisia, jotta säästyvät liiketoimintaa hidastavalta säätelyltä tai voittavat julkisia urakoita.

Viranomaiset hankkivat lahjuksilla palkanlisää. Osan voitelurahasta he ohjaavat poliitikoille, jotka rahoittavat sillä uudelleenvalintansa ja palkitsevat kannattajansa tuottoisalla virka-asemalla.

Lyhyellä aikavälillä monet hyötyvät korruptiosta, mutta ennen pitkää se haittaa yritystoimintaa, heikentää talouskasvua ja rapauttaa kansalaisten luottamusta julkisiin instituutioihin. Korruption kustannukset ylittävät aina siitä saatavat hyödyt, toteavat amerikkalaiset professorit **Ray Fisman** ja **Miriam A. Golden** kirjassaan *Korruptio*.

He määrittelevät korruption kulttuurisidonnaiseksi ilmiöksi, ikään kuin maan tavaksi. Tällöin ratkaisevaa ei ole yksilön oma käytös vaan se, miten hän olettaa muiden käyttäytyvän. Herättääkö viranomaisten lahjonta yleistä paheksuntaa, vai onko se pikemminkin ainoa ja myös hyväksyttävä keino hankkia julkisia palveluita ja urakoita?

Kirjoittajien mukaan yksilö joutuu siis arvioimaan kustannuksia, joita käytösnormista poikkeaminen hänelle aiheuttaa.

Korruption nujertaminen vaatii joukkovoimaa. Mitä suurempi joukko ihmisiä luottaa siihen, että myös muut kieltäytyvät lahjonnasta, sitä mahdollisempaa ilmiötä on torjua. Työhön tarvitaan tietoa, jonka jakamisessa vapaa lehdistö ja sosiaalinen media ovat avainasemassa.

Korruptiota kitkevän lainsäädännön teho taas riippuu valvonta- ja toimeenpanoviranomaisten rehellisyydestä. Sama koskee virkamiesten palkankorotuksia: osa luopuu lahjuksista tarpeettomina, osa heittäytyy entistäkin ahneemmiksi, kirjoittajat toteavat.

NUORET KAUPUNKILAISET NOSTAVAT AFRIKAN

ANDERS BOLLING & ERIK ESBJÖRNSSON. Miljardlyftet. Så förändras världen av ett växande Afrika. Ordfront, 2018.

RUOTSALAISET toimittajat **Anders Bolling** ja **Erik Esbjörnsson** valitsivat kirjansa kanteen kaupunkinäkymän Etelä-Afrikan Johannesburgista. Heidän mielestään se kuvaa paremmin tämän päivän Afrikkaa kuin perinteinen savannimaisema akasioineen ja auringonnousuineen.

Vaikka enemmistö afrikkalaisista hankkii toimeentulonsa maataloudesta, yhä suurempi osa etenkin nuorista muuttaa kaupunkeihin. Ja juuri kaupunkien nuoret ratkaisevat Afrikan tulevaisuuden, kirjoittajat toteavat.

Kirjan nimi *Miljardlyftet* viittaa kasvavan väestön mahdollisuuksiin nostaa Afrikka nykyisestä alhostaan. Tänään afrikkalaisia on miljardi, vuosisadan lopussa mahdollisesti neljä miljardia. Muutaman vuosikymmenen ajan afrikkalaiset saavat etua niin sanotusta väestöbonuksesta, kun työikäisiä on enemmän kuin huollettavia lapsia ja vanhuksia. Se tarkoittaa, että rahaa riittää hoivamenojen sijasta kulutukseen ja kasvuun.

Väestöedusta hyötyminen vaatii kuitenkin pikaisia uudistuksia Afrikan maissa. Tarvitaan kouluja, sairaaloita, voimalaitoksia, aurinko- ja tuulienergiaa, teitä, siltoja, rautateitä, lentokenttiä, satamia ja laajakaistaverkkoja, kirjoittajat listaavat.

Kiireellisintä on nuorentaa johtajakaartia. Mantereen kaupungeissa kytee jo kapina vanhaa valtaa vastaan. Kirjoittajat uskovat, että nuoret johtajat onnistuvat tulevina vuosina muovaamaan valtioistaan hyvinkin toimintakykyisiä.

Ulkomaisia avunantajia kirjoittajat kehottavat vapauttamaan kauppaa, sijoittamaan teollisuuteen ja maatalouteen, tukemaan paikallista aloitteellisuutta ja tutkimusta sekä lisäämään oppilaitosten ja yritysten yhteistyötä.

KEHITYS EI VAADI SAVUPIIPPUJA

ENTISTÄ USEAMPI afrikkalainen muuttaa maalta kaupunkiin mutta tehdastyön sijaan hankkii elantonsa palvelualalta, usein epävirallisella sektorilta. Perinteinen savupiipputeollisuus on mantereella vähäistä, eikä siitä ole työllistämään nuoria eikä kiihdyttämään talouskasvua samaan tapaan kuin Itä-Aasiassa 1990-luvulla. Teollisuuden osuus Saharan eteläpuolisen Afrikan bruttokansantuotteesta on pysynyt noin kymmenessä prosentissa viisikymmentä viime vuotta.

Samassa ajassa väestö on lähes nelinkertaistunut ja kaupungistunut.

Toimittamassaan kirjassa *Industries without Smokestacks* taloustutkijat **Richard S. Newfarmer**, **John Page** ja **Finn Tarp** pohtivat vaihtoehtoisia väyliä Afrikan maiden rakennemuutokselle maatalousvaltaisuudesta teollisuus- ja palveluyhteiskunniksi.

Heidän reseptinsä on kehittää maataloustuotteiden jalostusastetta ja puutarhaviljelyä. Etiopiassa ja Keniassa leikkokukkien kasvattaminen vientiin on työllistänyt ja luonut paikallista vaurautta. Olennaista on ollut parantaa työn tuottavuutta ja hyötyä tuotteiden koko arvoketjusta.

Muita mahdollisia aloja ovat matkailu, kuljetuspalvelut ja ulkoistettavat toimistotyöt, kuten paikallisten ja ulkomaisten yritysten kirjanpito, palkanlaskenta ja asiakasneuvonta.

Nykyaikainen tietoteknologia ja langaton viestintä helpottavat uuden liiketoiminnan käynnistämistä Afrikassakin. Silti ei tule unohtaa yhteiskunnan perusrakenteiden paaluttamista, kirjoittajat muistuttavat. Koulutetut ja kielitaitoiset afrikkalaiset pärjäävät tulevaisuudessa, samoin valtiot, joissa tiet ovat kunnossa ja sähkö virtaa katkeamatta.

Lisäksi menestyvä liiketoiminta tarvitsee ennakoitavaa lainsäädäntöä, jouhevaa lupamenettelyä ja mahdollisuutta käydä kauppaa naapurimaissa.

Kirjoittajat kuitenkin huomauttavat, että mantereen talouskehitys ei ole yksin afrikkalaisten päätännässä. Aikoinaan Itä-Aasian valtiot saivat vauhtia talouteensa mahdollisuudesta tullisuojata orastavia markkinoitaan sekä myös maailmankauppaa vapauttavista sopimuksista. Näitä etuja Afrikan valtioille ei ole erityisemmin tarjolla.

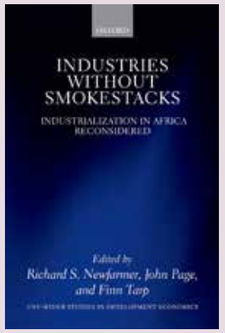

RICHARD S. NEWFARMER, JOHN PAGE & FINN TARP. Industries without Smokestacks. Industrialization in Africa Reconsidered. WIDER & Oxford Press, 2018. Kirjan voi ladata maksutta YK:n Wider-instituutin verkkosivuilta wider.unu.edu.

Everyday Africa kuvanjakopalvelu Instagramissa ja yhteisöpalvelu Facebookissa.

ARKIKUVASTOA AFRIKASTA

VUONNA 2012 amerikkalainen valokuvaaja **Peter DiCampo** matkasi toimittajakollegansa **Austin Merrillin** kanssa Norsunluurannikolle Länsi-Afrikkaan. Toimeksiantona oli kuvata sisällissodasta toipuvaa maata: vieläkö väkivalta vaikuttaa ja miten se ilmenee ihmisten elämässä?

Pian kaksikko huomasi, että konflikti oli poikkeustila, joka ei määrittänyt ihmisten elämää. Sitä vastoin kiintoisaa oli kuvata asukkaita arkisissa askareissaan. He alkoivat jakaa kuviaan Instagramissa ja pyysivät puhelinotoksia myös muilta kuvaajilta.

Tänään Everyday Africalla on Instagramissa 394 000 seuraajaa ja julkaistuja kuvia lähes 5 000. Kuvaajat ovat afrikkalaisia ja kuvat kaikkialta Afrikasta. Osa kuvista on koottu kirjaksi, joka on jo loppuunmyyty.

Everyday Africa on innoittanut vastaavia kuvahankkeita muiden muassa Afganistanissa, Zimbabwessa ja Lähi-idässä. Oma tilinsä on myös ilmastonmuutoksella (Everyday Climate Change).

KIBERA KAIPAA TYYLIÄ

Köyhätkin käyvät suihkussa ja pukeutuvat siististi, sanoo kenialainen tyyli-ikoni Stephen Okoth. Hän haluaa muuttaa mielikuvaa kotislummistaan Kiberasta.

TEKSTI LISELOTT LINDSTRÖM **KUVAT** LISELOTT LINDSTRÖM JA LK/AFP/YASUYOSHI CHIBA

Stephen Okoth, 28, kasvoi Kiberan slummissa Kenian pääkaupungissa Nairobissa. Lapsena hän kiersi kaupungin katuja ja keräsi metalliromua ja muovia, jotta voisi auttaa äitiään.

Okoth unelmoi lääkärin ammatista. Hänelle oli kerrottu, että se on kunniallisen ihmisen työtä. Hyvillä kouluarvosanoilla Okoth päätyi kuitenkin yliopiston arkkitehtilinjalle mutta keskeytti opintonsa ja karkasi kotoa.

”Äiti oli minulle hyvin vihainen”, hän kertoo.

Lopulta Okoth haki ja pääsi Kiberan elokuvakouluun ja myöhemmin Citizen-televisiokanavalle tekemään piilokameraohjelmaa. Nyt hän ansaitsee elantonsa freelancerina kuvaamalla musiikkivideoita eri bändeille ja tekemällä lyhytelokuvia Kiberasta.

Myös äiti on hyväksynyt hänen uravalintansa.

Silti Okothia harmittaa, että Keniassa arvostetaan vain perinteisiä ammatteja.

”On oltava puuseppä tai insinööri, muuten ei kelpaa mihinkään. Kiberassa asuu lukuisia lahjakkuuksia, jotka eivät saa hyödyntää kykyjään ja ansaita niillä rahaa.”

AINA MENOSSA

Kiberassa lähes kaikki tuntevat Stephen Okothin.

”Hei, Ondi!” ihmiset huutelevat, kun hän kulkee slummin kaduilla.

Okoth tunnetaan Ondivowina, joka Kiberan slangilla tarkoittaa ”menossa”.

Töidensä ohessa hän opettaa paikallisille nuorille muotikuvausta ja stailausta. Oman tyylinsä ansiosta hän on päässyt stailaamaan myös julkkiksia.

Haastattelupäivänä Okoth pahoittelee, ettei ole pukeutunut niin värikkäästi kuin yleensä. Jalassaan hänellä on farkut, yllään pinkki kukkapaita ja päässään punainen pipo.

”KÄYTETYILLÄ VAATTEILLA KÖYHÄKIN VOI LUODA UNIIKIN TYYLIN HALVALLA.”

”Haluan tuottaa iloa värikkäillä vaatteilla. Kun kävelen kadulla, ihmiset huutelevat ja nauravat mutta kiltisti. Tarjoan heille jotain, josta puhua.”

Okoth ostaa vaatteensa käytettyinä. Keniaan tuodaan joka vuosi tuhansia tonneja käytettyjä vaatteita Euroopasta ja Yhdysvalloista. Niitä myydään suurissa kasoissa ulkoilmamarkkinoilla.

Monet Itä-Afrikan maat suunnittelevat kieltävänsä tuonnin, koska niiden mielestä se estää maiden omaa tekstiiliteollisuutta kehittymästä.

Toisaalta käytettyjen vaatteiden myynti luo työpaikkoja ja antaa monille pienituloisille mahdollisuuden ostaa edullisesti hyvälaatuisia vaatteita.

”Käytettyjen vaatteiden tuonnissa on hyviä ja huonoja puolia. Niillä köyhäkin voi luoda uniikin tyylin halvalla. Soisin kuitenkin myös kenialaisille muotisuunnittelijoille nykyistä paremmat markkinat”, Okoth sanoo.

MIELIKUVAN MUUTUTTAVA

Kiberaa kutsutaan Afrikan suurimmaksi slummiksi. Arvioidaan, että 2,5 neliökilometrin alueella asuu puolisen miljoonaa ihmistä. Valtaosa asukkaista hankkii niukan toimeentulonsa pienyrittäjänä. Kodeissa ei ole juoksevaa vettä eikä viemäröintiä. Vain joka viidennellä on sähkö.

Yleinen käsitys on, että Kiberassa on köyhää ja kurjaa. Verkon hakukoneetkin tuottavat ruudulle kuvia hökkeleistä roskakasojen keskellä.

”Se on vanha kuva Kiberasta. Monet eivät tajua, että myös vähävaraiset käyvät suihkussa ja pukeutuvat siististi. Aion auttaa googlea muuttamaan hakutuloksia”, Stephen Okoth sanoo.

Sitä varten hän valokuvaa kiberalaisten nuorten tyyliä.

”Sanotaan, että Kiberassa kaikki elävät alle eurolla päivässä. Toki heitäkin on, ja olen itsekin elänyt eurolla päivässä. Mutta nykyään pelkästään aamupalani maksaa euron.”

Okoth ohittaa pienen hökkelin, joka oli aikoinaan hänen kotinsa. Äiti asuu kivenheiton päässä huoneessa, jonne mahtuu sänky ja muutama nojatuoli television eteen. Vuokra on 15 euroa kuukaudessa.

”Minulla olisi varaa muuttaa pois Kiberasta, mutta en halua. Pettäisin silloin nuorison”, Okoth sanoo.

Nyt hän on monen nuoren esikuva. Hänet tunnetaan, ja häneltä kysytään valokuvaamiseen ja muotiprojekteihin liittyviä neuvoja. Hän myös rohkaisee nuoria uravalinnoissaan.

”Jos lapsi rakastaa tanssimista, hänen on annettava tanssia, vaikka koulua ei tietenkään saa unohtaa. Mutta jos tukahduttaa luovuuden pakottamalla kirjojen pariin, voi käydä niin, ettei lapsesta tule mitään.”

EI VAIN AUTOPESULOITA

Stephen Okothin mielestä sijoittajien ja kansalaisjärjestöjen tulisi panostaa nykyistä enemmän taiteeseen ja muotiin. Nuoret saisivat tekemistä ja pysyisivät kaukana rikollisuudesta ja huumeista, jotka ovat Kiberan varjopuolia.

”Kun on jotain järkevää tekemistä, on myös jotain, jonka voi menettää. Se kannustaa pysymään kaidalla tiellä.”

Okoth uskoo, että jos edes pieni osa esimerkiksi autopesuloiden saamasta alkurahoituksesta ohjattaisiin taideprojekteihin, syntyisi uusia työpaikkoja ja ihmiset nousisivat köyhyydestä. Sijoittajien, kansalaisjärjestöjen ja tavallisten ihmisten on muutettava ajattelutapojaan, hän vaatii.

Vaikeinta on saada vanhemmat vaihtamaan näkemyksiään ja kannustamaan nuoria luoville aloille.

”Yhden julkkiksen stailaaminen lisää työmahdollisuuksia. Sen jälkeen voi palkata lisää ihmisiä ja luoda työpaikkoja. Pitkän elokuvan tekemiseen tarvitaan myös paljon työvoimaa. Pitää rohkaista ihmisiä tekemään sitä, missä he ovat hyviä ja mistä he pitävät”, Okoth sanoo. •

Kirjoittaja on Kenian Nairobissa asuva YLEn ja Ruotsin yleisradioyhtiö SVT:n vakituinen avustaja.

Kibera on enemmän kuin tämänkaltaiset kuvat kertovat.

Kaikki Ukrainan 1.–4. luokkien opettajat perehdytetään osaamisperusteiseen opetussuunnitelmaan.

UKRAINAN PERUSKOULU UUDISTUU

Tavoite on parantaa opetuksen laatua ja houkutella nuoria opettajiksi.

TEKSTI MAARIT UBER **KUVA** JUKKA TULIVUORI

Suomen kehitysyhteistyöllä tuetaan Ukrainan kansallista peruskoulu-uudistusta. Työ käynnistyy maaliskuussa, ja Suomen puolesta sitä johtaa Helsingin yliopiston Viikin normaalikoulun pitkäaikainen lehtori **Arto Vaahtokari**.

Nelivuotisen hankkeen tavoite on parantaa Ukrainan perusopetuksen laatua ja mainetta. Perinteisen tietojen opettamisen sijaan tarkoitus on oppia ajattelun ja toimimisen taitoja, Vaahtokari sanoo.

"OPETTAJAN TYÖHÖN TARVITAAN LUOTTAMUKSEN KULTTUURIA."

Kehittämisalueita ovat opettajankoulutus, opetussuunnitelmat sekä oppimisympäristöt ja -aineistot.

Yhteistyö käynnistyy Ukrainan hallituksen aloitteesta.

"Suomen opetussektorilla on erinomainen maine, ja maamme koululaitos kiinnostaa paikallisia", Vaahtokari sanoo.

OPPIMINEN NYKYAIKAAN

Hankkeessa kaikki Ukrainan 1.–4. luokkien opettajat perehtyvät osaamisperusteiseen opetussuunnitelmaan.

Koulutus tavoittaa kymmeniä tuhansia alakoulun opettajia, hankkeen kansallinen johtaja **Roman Shyyan** laskee.

"Tavoite on opastaa opettajia oppimateriaalien ja lähdeaineistojen monipuoliseen käyttöön sekä sähköisten resurssien haltuunottoon. Opettajat saavat valmiuksia hyödyntää aineistoja, jotka sopivat heidän opetusmenetelmiinsä."

Ukrainan opetusministeriö suunnittelee kansallisen sähköisen oppimisportaalin perustamista.

Shyyan kaipaa opettajille lisää akateemista vapautta ja oikeutta päättää oman työnsä sisällöstä ja toimintatavoista. Nykyisin opettajan työtä säätelevät perinteiset toimintatavat ja ulkoa annetut säännöt, jotka jättävät vain vähän henkilökohtaista liikkumavaraa työn organisointiin.

Shyyan omaksuisi Suomesta myös nuorten opettajien mentorointikäytännön.

"Opettajan työhön tarvitaan luottamuksen kulttuuria."

Lisäksi hanke pyrkii lisäämään opettajankoulutuksen houkuttelevuutta muuttamalla sen sisältöjä ja menetelmiä. Samalla opettajille luodaan urapolku.

Haasteena on kuitenkin matala palkka, joka ei innosta nuoria opiskelemaan opettajaksi.

KOULUN JA KODIN YHTEISTYÖTÄ

Olennainen osa hanketta on tiedottaa perusopetuksen uudistuksesta suurelle yleisölle ja etenkin koululaisten vanhemmille.

"Heidät on saatava mukaan muutokseen ja kiinnostumaan siitä. Myönteinen vastaanotto on tärkeää", Roman Shyyan sanoo.

Tavoitteena on lisätä kodin ja koulun yhteydenpitoa ja saada suoraa palautetta uudistuksesta. Esimerkiksi Ukrainan posti tarjoaa vanhemmille mahdollisuuden lähettää kirjeen lapsensa opettajalle.

"Koulun ja kodin tiivistyvä yhteydenpito auttaa vanhempia ymmärtämään, mistä koulu-uudistuksessa on kyse. Siten heidän on helpompi tukea muutosta", Shyyan tiivistää. •

Kirjoittaja on vapaa toimittaja.

UKRAINAN PERUSKOULU-UUDISTUS

- Finland's Support to the Ukrainian School Reform -hanke tukee Ukrainan kansallista peruskoulu-uudistusta vuosina 2018–2022.
- Hanke rahoitetaan kehitysyhteistyömäärärahoista. Kokonaisbudjetti on 6 miljoonaa euroa. Lisäksi Euroopan unioni tukee 2 miljoonalla eurolla ukraina toisena kielenä -opetusta.
- Hankkeen toteuttaa konsulttiyhtiö FCG International Oy yhdessä Helsingin yliopiston kanssa.

SEKSUAALI- JA LISÄÄNTYMISTERVEYTTÄ 1,5 MILJOONALLE NAISELLE

FAKTAT PÖYTÄÄN

Kehityspolitiikan tulosraportti esittelee kehityspolitiikan ja -yhteistyön vuosina 2015–2018 raportoituja tuloksia.

RAUHANTYÖTÄ 24 MAASSA

SANITAATIO KUUDELLE MILJOONALLE

Tutustu tulosraporttiin
kehityspolitiikka2018.um.fi

MUUTOS VAATII *MASSOJA*

Tomi Lounio oppi, että vastustajat ja epäilijät saa puolelleen itsevarmuudella.

TEKSTI PÄIVI ÄNGESLEVÄ **KUVA** SAMULI SIIRALA

”YK:n kehitysohjelman UNDP:n apulaisasiantuntijaksi Etiopiaan, alana ihmisoikeudet ja erityisesti vammaisten henkilöiden aseman parantaminen.

Siinä oli pesti, joka tuntui heti omalta. Minut valittiin.

Olin opiskellut kehitysmaatutkimusta ja työskennellyt kehitysjärjestöissä Tansaniassa. Siskollani on Downin syndrooma, ja olin työskennellyt vuosia vammaisten ihmisten parissa. Silti tehtäväni UNDP:ssä tuntui isolta: nostaa vammaisten afrikkalaisten ääni esiin. Vammaistyötä oli tehty vammaisten ihmisten puolesta, liian usein kuulematta heitä. Afrikan vammaisfoorumi oli luotu, mutta siitä piti kehittää uskottava toimija ja afrikkalaisten vammaisjärjestöjen äänitorvi.

Monissa Afrikan maissa vammaiset ovat poliittisesti syrjäytettyjä. Etenkin vanhemmat naiset ja tytöt ovat heikoilla. Vammaisia lapsia suljetaan koteihin, koska perheet häpeävät heitä.

Asenteiden ja tekojen on muututtava. Muutosta ei tule, ellei asioiden tärkeyttä ymmärretä.

Hallitusten velvollisuus on edistää vammaisten ihmisten asioita, ja siihen työhön vammaiset henkilöt on otettava mukaan. Muutos vaatii taakseen massoja, verkoston. Siksi minun piti vakuuttaa vastustajat ja epäilijät. YK:n edustajana varmistin, että vammaisjärjestöt pääsivät mukaan tärkeisiin kokouksiin. Tarvitsin lobbaajan ja poliitikon taitoja, itsevarmuutta ja esiintymiskykyä. Perustelin, kuuntelin, nousin rohkeasti ylös puhumaan.

Suomessa uskotaan, että pelkkä asiantuntemus riittää. Ei riitä. Lopputuloksesta ei olisi tullut niin mielenkiintoinen, jos olisin juuttunut YK-sopimusten artikloihin. UNDP edistää aiempaa vahvemmin vammaisten ihmisten yhteiskunnallista osallistumista. Sen tärkeä kumppani on Afrikan vammaisfoorumi, jonka hallituksessa on nykyisin yhtä paljon naisia ja miehiä.

Minusta sain paljon aikaan. Opin, että kynttilää ei pidä piilottaa vakan alle.

Pitää luottaa itseensä ja siihen, että osaaminen riittää. Vaikeissa neuvotteluissa pärjää, kun perustelee näkemyksensä selkeästi, pyrkii yhteisymmärrykseen ja rakentaa liittolaisuuksia. Tuon kaiken aion muistaa, kun edustan Suomea diplomaattina.” •

Kirjoittaja on vapaa toimittaja.

TOMI LOUNIO

IKÄ: 33 **KOULUTUS:** Valtiotieteiden maisteri Helsingin yliopistosta vuonna 2014 **TYÖSKENTELI:** Apulaisasiantuntijana YK:n kehitysohjelman UNDP:n Afrikan aluetoimistossa Etiopiassa vuosina 2016–2018 **JATKAA TYÖHÖN:** Valmistuu diplomaattiuralle ulkoministeriön Kansainvälisten asioiden valmennuskurssilta (Kavaku) toukokuussa 2020

KALANA KUIVALLA MAALLA

”TÄMÄ ON kaikki sinun syytäsi”, kalanruoto soimaa ihmisen luurankoa.

”Helppohan sinun on sanoa...”.

Kuva ei kerro, kärsiikö ihmispolo huonosta omastatunnosta vai vakuuttaako syyttömyyttään, mutta tansanialaissyntyisen **Godfrey Mwampembwan** eli **Gadon** tulevaisuusennuste on synkkä. Vuoteen 2500 mennessä maapallo on paahtunut kuoliaaksi, eikä toivoa näytä olevan.

YK:n ilmastopaneelin viimesyksyinen raportti ei suonut ihmiskunnalle harkinta-aikaa. Maapallo on lämmennyt jo yhden asteen 1850-luvun puolivälistä. Kriittinen yläraja on puolitoista astetta, jonka jälkeen Gadon kauhukuva alkaa pikkuhiljaa toteutua.

Jotta näin ei tapahtuisi, vuoden 2050 jälkeen ihmiset eivät saisi toiminnallaan enää päästää ilmakehään enempää hiilidioksidia kuin meret ja metsät kykenevät sitä varastoimaan.

31 vuodessa ehtii paljon, jos niin halutaan. •

TIINA KIRKAS

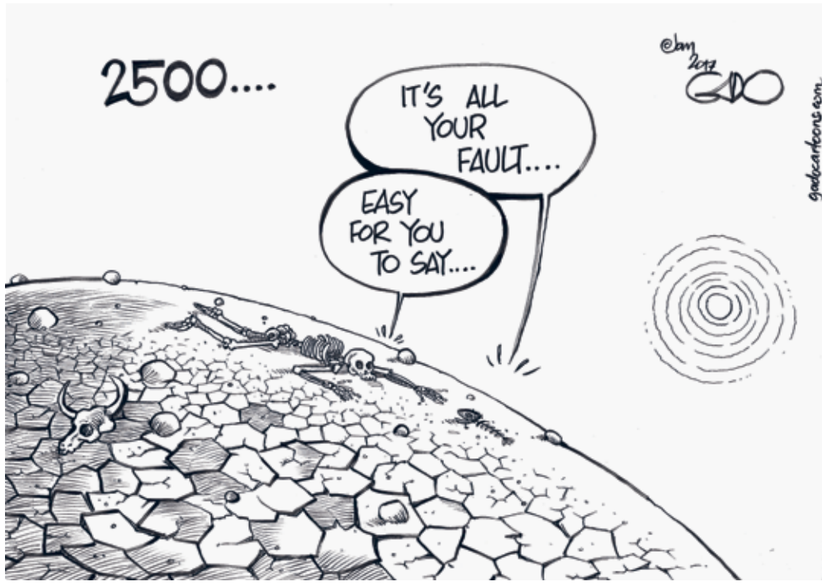

kehitys utveckling

JULKAISIJA
Ulkoministeriö
Viestintäosasto
Kehitysviestintä
PL 481, 00023 Valtioneuvosto

TILAUKSET JA OSOITTEENMUUTOKSET
Verkossa kehityslehti.fi/tilaa-lehti/
Puhelimitse tiistaisin ja torstaisin klo 9–11/Grano Oy
02 9180 0400

TOIMITUSNEUVOSTO
AD Teemu Heinilehto
toimittaja Janne Hopsu
asiantuntija Lyydia Kilpi
apulaisosastopäällikkö Kristiina Kuvaja-Xanthopoulos
osastopäällikkö Jouni Mölsä (pj.)
professori Anja Nygren
professori Jukka Pirttilä
osastopäällikkö Satu Santala
toimittaja Sami Sillanpää
toimittaja Aishi Zidan

PÄÄTOIMITTAJA VT.
Erja-Outi Heino
0295 351384
erja-outi.heino@formin.fi

TOIMITUSSIHTEERI
Tiina Kirkas
tiina.kirkas@gmail.com

ULKOASU Sissu Muhujärvi

PAINATUS Grano Oy

ISSN 0787-0418

Lehden sisältöä lainattaessa on lähde mainittava. Artikkelit edustavat kirjoittajiensa kantaa.

Neljä kertaa vuodessa ilmestyvä Kehitys-Utveckling on tilaajille maksuton.

Kehitys-Utveckling 2.2019 ilmestyy toukokuussa.

Ulkoministeriö
Utrikesministeriet

QM5 2

KEHITYKSEN tulosvisa

Miten maailmalla menee?
Tunnetko Suomen kehityspolitiikan ja maailman tilan kuin taskusi?
Mitä Suomen tuella on saatu aikaan?
Testaa tietosi Kehityksen tulosvisassa!

PELAA TÄÄLLÄ

kehityslehti.fi/kehityksen-tulosvisa

PELAAJIEN KESKEN ARVOTAAN Agenda2030-sateenvarjoja ja kangaskasseja.

Oikeat vastaukset ja enemmän tietoa Suomen kehitysyhteistyön tuloksista löydät Kehityspolitiikan tulosraportista kehityspolitiikka2018.um.fi